

JOURNALISTIKKENS KILDER

Politiet som kilde

CFJE rapport nr. 4

Af journalist, MA og PhD Kirsten Sparre

Med bidrag fra journalist Lone Egeberg

Udgivet september 2002

*af Center for Journalistik og Efteruddannelse – Olof Palmes Allé 11 – DK-8200 Århus N
Tlf. 8944 0550 – e-mail: cfje@cfje.dk – web: www.cfje.dk*

Indhold:

INDLEDNING.....	4
UDFORDRINGEN FRA PROFESSIONELLE KILDER	4
EN SÆRLIG KILDERRELATION	5
METODER.....	8
ET TEORETISK PERSPEKTIV	9
RAPPORTENS INDHOLD	10
KAPITEL 1: SYSTEMSKIFTE	13
NYE TIDER.....	13
SAMFUNDSPLIGT OG GOODWILL	14
HISTORIK	16
POLITISKOLEN	17
FLERE MEDIER, FLERE SAGER.....	17
FORM OG FORANKRING	18
KAPITEL 2: NOGET FOR NOGET	20
OFFENTLIGHEDEN SOM INSTRUMENT	20
VEJEN TIL ET GODT IMAGE	22
<i>GUMMIGEDSSAGEN</i>	23
<i>ÅBENHED OM PROBLEMER</i>	24
OFFENTLIGHED SOM TAKTISK REDSKAB.....	25
<i>PSYKOLOGISK PRES</i>	26
MEDIERNE SOM KANAL	26
<i>POLITIET</i>	26
<i>POLITIKERE</i>	27
<i>KRIMINELLE MILJØER</i>	28
FLERE PÅ LINIEN	28
<i>DEN OMVENDTE KANAL</i>	29
DEN DAGLIGE AFVEJNING.....	30
SVINGENDE BYTTEFORHOLD.....	31
AFTALER	32
TILLID	33
<i>OPLYSNINGER TIL BAGGRUND</i>	33
<i>MED ÆRLIGHED KOMMER MAN LÆNGST</i>	33
<i>KONTRAKTER</i>	34
UDVEKSLING AF OPLYSNINGER.....	36
KAPITEL 3: AT TALE MEDIERNES SPROG.....	38
SKEPSIS OG UTRYGHED.....	38
OBLIGATORISK LEDERKURSUS	38
JOURNALIST I POLITIORGANISATIONEN.....	40
HVERT MEDIE SIT INTERVIEW	41
<i>E-MAILS OG DØGNÅBENT</i>	42
PERSONLIGHED TÆLLER OGSÅ.....	42

KAPITEL 4: ET SPØRGSMÅL OM RETNINGSLINIER.....	44
PRINCIPPERNE I CIRKULÆRET	45
PRINCIPIELLE PROBLEMER I FORSLAGET	46
JOURNALISTIK PÅ SÆRLIGE PRÆMISSER	47
LOKALT POLITI VIL BESTEMME SELV	48
POLITIETS TROVÆRDIGHED PÅ SPIL.....	50
KAPITEL 5: JOURNALISTERS BRUG AF POLITIET SOM KILDE	51
DE SEKS MEDIER	51
RUTINEPRÆGET INTERESSE FOR POLITIET.....	52
<i>INSTRUMENTALITET</i>	53
DØGNRAPPORTSJOURNALISTIK.....	54
POLITIETS STOF	55
DEN SKJULTE KILDE	56
<i>BLIND TILLID</i>	58
FLERE SLAGS RELATIONER.....	58
PROBLEMLØSE FAKTA?	59
KAPITEL 6: KONKLUSIONER	61
DEMOKRATISK MERVÆRDI I JOURNALISTIK	63
MILD FORM FOR PROFESSIONALISERING	64
PROFESSIONELLE KILDER KRÆVER PROFESSIONELLE JOURNALISTER.....	65
KILDER	68
KILDER NÆVNT I TEKSTEN	68
ANDRE KILDER AF INTERESSE.....	68

Indledning

I løbet af sommeren 2002 har Politiets Efterretningstjeneste ansat to kommunikationskonsulenter. De nye medarbejdere skal - som der stod i annoncen - bistå PET's ledelse i spørgsmål om formidling og lave pressemeddelelser, artikler, præsentationsmateriale og hjemmeside til efterretningstjenestens interessenter generelt - herunder både pressen og den bredere offentlighed.

Politiets Efterretningstjeneste er en del af Rigspolitiet, hvis chef, Torsten Hesselbjerg, i år 2000 ansatte Rigspolitiets første kommunikationskonsulent, journalisten Søren Kragh Pedersen. De tre stillinger hos Rigspolitiet er et formelt udtryk for en generel udvikling i dansk politi, nemlig et øget fokus på kommunikations- og informationsarbejde og en klar professionalisering af politiets rolle som kilde for medierne. Det er dog stadig undtagelsen, at mediekontakten varetages af journalister uden politiuddannelse. I stedet forsøger politiet at uddanne sig selv i medieforhold og lære sine ledere, hvordan man bedst omgås journalister, og for seks år siden oprettede Københavns Politi som de første i Danmark en decideret informationsafdeling under ledelse af politikommissær Flemming Steen Munch.

Udfordringen fra professionelle kilder

Vi lever i en tid, hvor relationen mellem kilder og journalister professionaliseres i stadig stigende grad. På Christiansborg rykker medierådgivere og spindoktorer ind for at skærme ministre og politikere og kontrollere og spinne den offentlige samtale om politiske udspil. Firmaer og institutioner i det ganske land ansætter informationsmedarbejdere til at forme og promovere deres image i medierne. Og nu gør politiet det altså også.

Selv om en del journalister tjener en betydelig ekstra skilling ved at undervise erhvervsfolk og interesseorganisationer i medie- og interviewteknik, er der stadig stor usikkerhed om, hvordan man som journalist skal forholde sig til professionelle kilder, der gør sig strategiske og praktiske overvejelser om, hvordan de ønsker at fremstå i offentligheden - herunder i pressen. Disse kilder udfordrer journalisternes magt og evne til at styre form og indhold af stoffet, og det er ikke usædvanligt at se, at en professionalisering af informationsindsatsen mødes med skepsis, mistænksomhed og en lille smule frygt af journalister.

Det har politiet allerede oplevet. I forbindelse med det danske formandsskab for EU havde Københavns Politi i juli 2002 premiere på en hjemmeside med informationer til journalister og borgere om anmeldte demonstrationer og de indsatser, politiet er involveret i. Men Københavns Politi ville ikke nøjes med at give informationer af en nøgtern og faktuel karakter. I forbindelse med hjemmesiden er der oprettet en rullende redaktion bemandet med to betjente, som under rubrikken "politijournalistik" skal beskrive, hvordan politiet forbereder og håndterer sine opgaver under formandsskabet.

I et interview på P1 Morgen lagde lederen af Københavns Politis informationsafdeling, Flemming Steen Munch, ikke skjul på, at den rullende redaktion er et forsøg på at skabe en direkte kanal til offentligheden, og at hjemmesiden giver politiet mulighed for at formidle informationer, som ikke har været igennem et journalistisk filter. Den udvikling bekymrede flere journalister, som i avisartikler og radioindslag kredsede om det betimelige i, at en organisation som politiet med særlige magtbeføjelser også selv vil fortælle befolkningen, hvorfor en indsats forløb, som den gjorde. Journalisterne var bange for, at politiet ville forsøge at stikke noget under stolen og for eksempel undlade at kritisere unødvendig magtanvendelse. Journalisterne forstod heller ikke, hvad der var "i vejen med" den måde, som medierne normalt dækker politiet på, og hvorfor politiet følte, det var nødvendigt at have sin egen nyhedstjeneste.

Formålet med denne rapport er at beskrive og diskutere den professionalisering, som dansk politi foretager af rollen som kilde for medierne. Hvilken form har professionaliseringen, og hvad forsøger politiet at opnå gennem samspillet med medierne? Har journalister generelt grund til bekymring over denne udvikling? Og hvilke krav stiller det til journalister, når politiet bliver mere professionelle i rollen som kilde for medierne?

En særlig kilderelation

Rapporten er et bidrag til den generelle debat om professionaliseringen af forholdet mellem journalisterne og deres kilder, men den er også en beretning om en ganske særlig kilderelation. På nogle punkter er politiet nemlig ikke bare en kilde som alle andre.

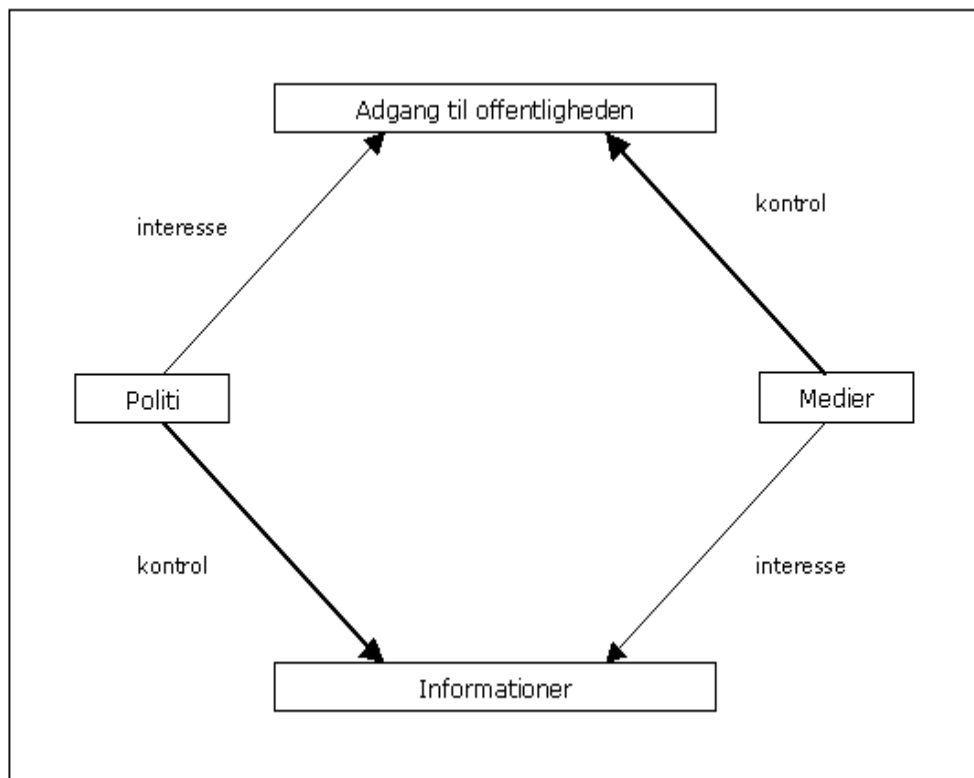
For det første er politiet den udøvende magt i Danmark og har ifølge retsplejeloven til opgave at "opretholde sikkerhed, fred og orden, påse overholdelsen af love og vedtægter samt foretage det fornødne til forhindring af forbrydelser og til efterforskning og forfølgning af disse." Til den ende har politiet en række magtbeføjelser og kan blandt andet berøve folk friheden, mens de efterforsker en lovovertrædelse. Siden afslutningen på Anden Verdenskrig har medier og journalister i demokratiske samfund set det som en forpligtelse på befolkningens vegne at føre kontrol med magthaverne – i første række de folkevalgte politikere, men også med institutioner som politiet og retsvæsenet – for at afsløre eventuelle magtmisbrug og overgreb på enkelte borgeres rettigheder.

Relationen mellem politi og presse hviler altså på et *grundlæggende modsætningsforhold*, hvor den ene part ser sig selv som kontrolinstans for den anden – noget som ikke gælder for ret mange andre kilderelationer. Som journalist med et sådant opdrag er det naturligvis vigtigt at spørge, om det bliver nemmere eller sværere at føre kontrol med politiets arbejde, når politiet prøver at professionalisere sin kommunikation med offentligheden.

Over for denne modsætning står – lidt paradoksalt – det faktum, at medierne over tid har gjort sig meget *afhængige* af politiet som kilde og indgang til dækningen af kriminalstof. Politiet er med den amerikanske medieforskers Mark Fishmans ord en "bureaukratisk kilde", som i kraft af den måde, de er organiseret på, kan spare medierne for tid og penge i informationsindsamlingen. Bureaukratiske kilder er karakteriseret ved at have en række procedurer for at registrere og opbevare informationer om egne aktiviteter, som andre – for eksempel journalister – siden

kan konsultere. En døgnrapport er et godt eksempel. Ved at tjekke den kan journalister "opdage" interessante lovovertrædelser og dække politiets aktiviteter uden at følge i hælene på dem hele tiden, hvilket også ville være umuligt af både praktiske og økonomiske grunde.

Så nyhedsmedier der ønsker at dække kriminelle begivenheder – og det er de fleste - har altså en stærk interesse i, at politiet ønsker at samarbejde med medierne. Det gør politiet som regel – blandt andet fordi samarbejdet sikrer politiet adgang til at få bestemte oplysninger ud i offentligheden. Den form for bytteforhold eksisterer naturligvis imellem alle kilder og journalister, men netop i forbindelse med forholdet mellem politi og presse bliver det særligt tydeligt, at to gatekeeper-systemer står over for hinanden.

Figuren her illustrerer bytteforholdet mellem de to gatekeeper-systemer og er baseret på den forudsætning, at politiets informationer ikke er frit tilgængelige for journalister, men er under politiets kontrol. Politiet afgør hver dag ud fra kort- og langsigtede betragtninger, hvornår de vil frigive informationer, de kontrollerer, for at opnå adgang til offentligheden gennem medierne. Medierne på deres side kontrollerer adgangen til offentligheden og regulerer, hvor meget og hvordan politiet kan kommunikere med befolkningen blandt andet gennem nyheds-

kriterier og vinklinger på stoffet. De kan true med at lukke for politiets adgang til offentligheden, hvis ikke de oplever en samarbejdsvilje hos politiet og får de oplysninger, de gerne vil have. Eller de kan alternativt true med at offentliggøre oplysninger på tidspunkter, hvor politiet ikke er interesseret i at få dem frem, og på den måde fremtvinge bedre adgang til oplysninger i en bestemt sag.

Bytteforholdet mellem politi og presse er ikke statisk. Det er dynamisk og kan skifte fra sag til sag og endda fra dag til dag. Rapporten vil beskrive, hvad det er for faktorer, der påvirker balancen mellem de to parter og diskutere, hvad det betyder for bytteforholdet, når politiet sender sine ledere på mediehandteringskurser. Vil magten flytte sig i politiets favør?

Metoder

Rapporten bygger for langt størstedelens vedkommende på kvalitative interviews med ledende politifolk samt ansatte på Politiskolen med ansvar for tilrettelæggelse af politiets medietræning.

Derudover trækker rapporten på korte interviews og observationer fra besøg på politiredaktionerne på Ekstra Bladet og Ritzaus Bureau og på data fra en analyse af politistoffet i seks nyhedsmedier i ugen fra 11. – 17. februar 2002. Metoden i denne undersøgelse gennemgås i kapitel 5.

Interviewpersonerne hos politiet er blandt andet blevet bedt om at beskrive deres syn på og forståelse af pressens rolle i forhold til politiet; hvordan de bruger pressen; hvilke regler der er for pressekontakt på deres tjenestesteder om pressekontakt; deres personlige erfaringer med pressekontakt; og den historiske udvikling i politiets syn på medierne.

De interviewede personer er

- ◆ Politimester Jørn Bro, Glostrup Politi
- ◆ Chefkriminalinspektør Per Larsen, Københavns Politi
- ◆ Politikommissær Flemming Steen Munch, Københavns Politi
- ◆ Politimester Jens Kaasgaard, Holstebro Politi
- ◆ Chefkriminalinspektør Allan Lund, Århus Politi
- ◆ Kommunikationsrådgiver Søren Kragh Pedersen, Rigspolitiet
- ◆ Vicekriminalinspektør Arne Eirup, Politiskolen

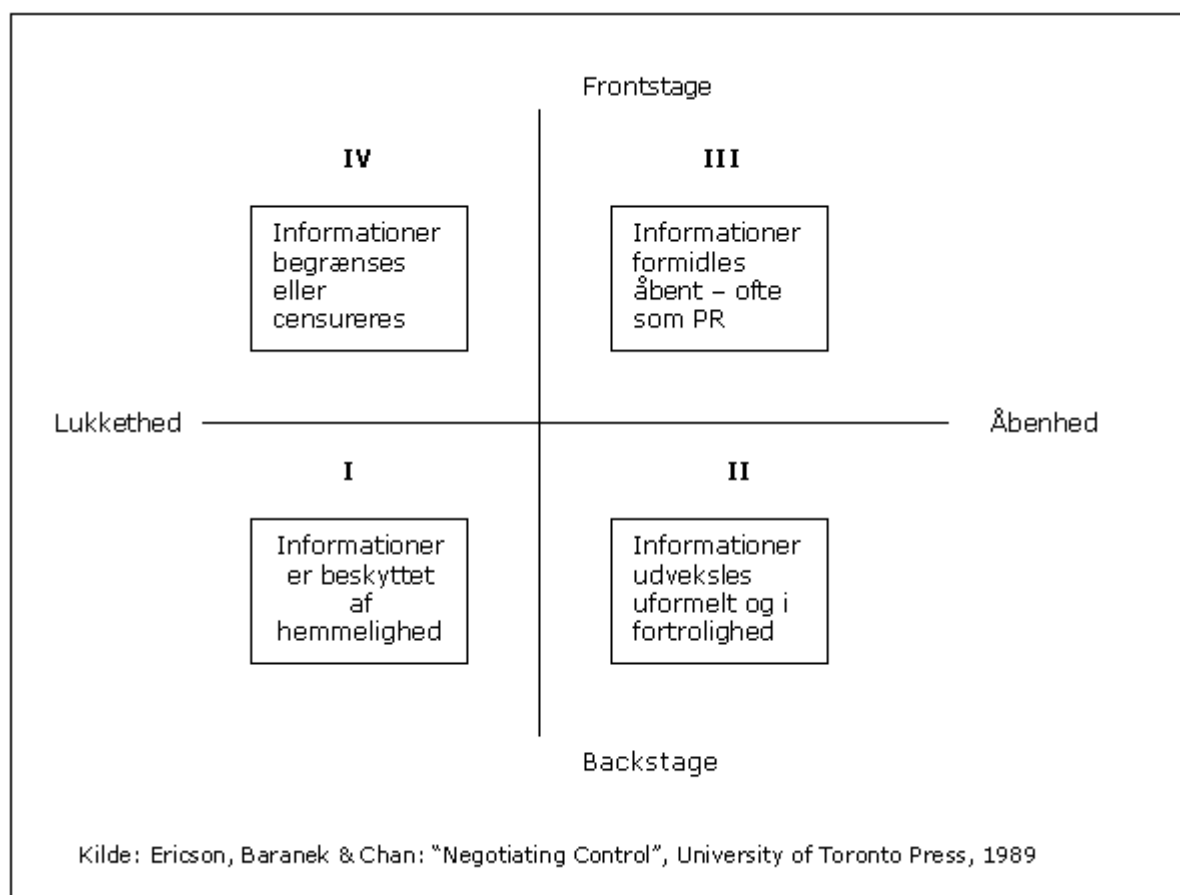
Så relativt få interviews kan naturligvis ikke tegne et fuldstændigt billede af, hvordan det samlede danske politi forholder sig til medierne. Men interviewpersonerne er alle udvalgt, fordi de i deres daglige virke ikke bare har et tæt samarbejde med pressen, men også på forskellig vis arbejder for større åbenhed i forholdet mellem politi og journalister. Flere af dem giver udtryk for, at de har oplevet sig selv som banebrydere for en ny udvikling i politiets forhold til pressen, og de har derfor stor indflydelse på, hvordan politiet definerer professionalisme i forhold til kilderollen.

Hovedvægten i rapportens materiale ligger på interviews med ledende politifolk, fordi det er hos politiet, at udviklingen sker i forhold til kilderelationen, mens de journalistiske arbejdsmetoder virker rimeligt uforandrede. Bortset fra kapitel 5 beskæftiger rapporten sig kun i begrænset omfang med journalisters arbejds-

metoder i forhold til at bruge politiet som kilde. Ved at gå i dybden med en konkret organisations syn på og udbytte af at fungere som kilde for journalister bidrager rapporten til gengæld til en bredere forståelse af journalistikkens *funktioner* i samfundet, ligesom den er med til at nuancere debatten om professionelle kilders motiver og budskaber. Det er viden, som journalister kan bruge i deres egne diskussioner om, hvilke roller de vil have, når de bestyrer den dialog, der foregår i det offentlige rum om spørgsmål af samfundsmæssig betydning.

Et teoretisk perspektiv

Tre medieforskere, Richard Ericson, Patricia Baranek og Janet Chan, kortlagde i slutningen af 1980'erne, hvordan politiet i den canadiske by Toronto havde organiseret sit arbejde som kilde for medierne. Forskerne tog udgangspunkt i en model, som også er interessant i denne sammenhæng:

Modellen beskriver de forskellige typer af relationer, der kan være mellem en organisation som politiet og journalister, der forsøger at få informationer fra den pågældende organisation.

Backstage (felt I og II) er det område, hvor politiet udfører sit daglige arbejde. Det er kun åbent for dem, der er ansat i politiet. Journalister har normalt ikke adgang til dette område eller til politiets arbejdsdokumenter. Frontstage (felt III og IV) er det område, hvor politiet relaterer til offentligheden, og hvor befolkningen kan komme i direkte kontakt med politiets ansatte.

Visse områder af politiets virksomhed er præget af lukkethed, hvor politiet tilbageholder eller endda censurerer i de informationer, der kommer til offentlighedens kendskab (felt I og IV). Andre områder er åbne – det kan enten være i form af et formelt informationssystem tilgængeligt for alle, eller en uformel åbenhed der er opstået som del af en fortrolighed mellem en journalist og en ansat i politiet (felt II og III).

Fra et journalistisk synspunkt er der behov for forskellige arbejdsmetoder for at få adgang til informationer fra de fire forskellige områder i modellen. I frontstagedelen kan det være nok at kontakte politiet telefonisk, hvis politiet da ikke allerede har sendt en pressemeddelelse ud af sig selv. Backstage er principielt lukket for journalister, men kan gennemtrænges alligevel. Det kan være gennem personlige kontakter, hvor en politiansat lægger information i fortrolighed til en journalist. Det kan også ske ved, at andre der har indsigt i en sag, som politiet efterforsker, fortæller om den til medierne – f.eks. vidner eller de efterforskede selv. Og endelig kan det ske ved, at der bliver lavet en aftale, som tillader medierne i bestemte situationer at følge og beskrive politiets arbejde.

En professionel indstilling til det at være kilde kan antage mange praktiske former, og hovedvægten kan ligge forskellige steder i ovennævnte model. I Toronto var der for eksempel oprettet en PR-afdeling med fem informations-medarbejdere – en for hvert politidistrikt. Det var PR-afdelingen, der havde ansvaret for at fortælle medierne om lovovertrædelser i området og lave pressemeddelelser om begivenheder i politiets egne rækker. I politiets hovedkvarter var der indrettet et kontor med skriveborde, telefoner og et højtalersystem, som PR-afdelingen brugte til at udsende seneste nyt. Nogle politireportere, der skulle levere hurtigt opdaterede nyheder fra politiets verden, havde derfor valgt at have deres daglige arbejdsplads på politigården i stedet for på redaktionen.

De tre medieforskere konkluderede, at pressearbejdet hos politiet i Toronto var stærkt orienteret mod frontstage, hvor politiet var meget proaktiv i sine relationer med journalisterne. Der var minimal tilgang til politiets backstage, og der foregik også en del sortering i, hvad det var for informationer, politiet valgte at lukke ud.

Spørgsmålet er, hvor hovedvægten vil ligge, hvis man plotter offentlighedsarbejdet hos dansk politi ind i modellen? Og hvad sker der, når politiet professionaliserer sin rolle som kilde?

Rapportens indhold

Rapporten er delt op i fem kapitler og en konklusion.

- Kapitel 1 beskriver det systemskifte, som i øjeblikket foregår i politiet omkring det at være kilde for medierne.
- Kapitel 2 diskuterer nogle af dynamikkerne i bytteforholdet mellem politi og journalister, og det beskriver også de forskellige former for instrumentalitet, som offentlighed gennem medierne tilbyder politiet.
- Kapitel 3 fortæller om de måder, hvorpå politiet forsøger at tilpasse sig mediernes arbejdsmetoder og forbedre sig selv i kilderollen.

- Kapitel 4 er en diskussion af det forslag til retningslinier for samarbejdet mellem politi og presse, som Justitsministeriets politikontor har arbejdet på i efterhånden flere år.
- Kapitel 5 fremlægger resultaterne af en undersøgelse af politistoffet i seks forskellige medier i en uge i februar 2002, og der er en diskussion af problemstillingerne i, at i mere end halvdelen af de undersøgte historier fungerede politiet som en skjult kilde.

Rapporten er som sagt en analyse af, hvordan politiet ser på det at være kilde for medierne. Men mediernes og politiets indbyrdes forhold rummer naturligvis også andre aspekter - og nogle af dem har indflydelse på kilderelationen også. Det gælder for eksempel den spænding, der opstår, når politiet ønsker at kapitalisere på journalisters arbejde ved at kræve deres kildemateriale udleveret, eller når politiet efterforsker lovovertrædelser, som journalister har begået i offentlighedens tjeneste. Rapporten rummer ikke nogen systematisk gennemgang af disse andre aspekter. De antydes i stedet i case-boxe rundt om i rapporten, så de også kan indgå i læserens vurdering af forholdet mellem politiet og medierne.

NORSKE JOURNALISTERS SYN PÅ POLITIET SOM KILDE

Kilderelationen mellem politi og presse kan undersøges på mange måder. På Institutt for Journalistikk i Norge valgte Sigurd Høst og Gunnar Bodahl-Johansen at lave en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse, da Norsk Journalistlag og Norsk Redaktørforening i 2001 bad instituttet om at kortlægge kriminal- og retsreporteres arbejdsrutiner såvel som de hindringer, de møder i det daglige (sam)arbejde med politiet.

De to forskere identificerede 218 journalister med større eller mindre tilknytning til kriminalstoffet, og af dem svarede 142 på spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 65. Journalisterne skulle svare på spørgsmål om deres oplevelser med politiet indenfor de sidste 12 måneder.

Undersøgelsen viste, at den daglige rundringning til politi- og lensmandskontorer er selve fundamentet for kriminaljournalistikken i norske medier. 62 procent af journalisterne ringede til politiet hver dag - 22 procent flere gange om ugen. Fremmøde på åsteder for ulykker og forbrydelser forekom relativt sjældent, 40 procent sagde, at de kun havde været på 1-9 åsteder indenfor det sidste år. Dækning af retssager fyldte heller ikke meget i arbejdsplanen. De fleste havde dækket en retssag indenfor det sidste år, men for halvdelenes vedkommende drejede det sig om mindre end 10 sager i løbet af det seneste år.

De vagthavende er den gruppe i politiet, som har langt den største kontakt med medierne både i rutinesager og større efterforskninger. I 87 procent af tilfældene var det vagthavende, der fortalte journalisterne om dagens hændelser. I det store og hele var journalisterne tilfredse med de oplysninger, de fik, selv om 20 procent af journalisterne klagede over, at den de talte med havde haft for dårlig viden om sagen. 40 procent mente, at politiet ofte eller ganske ofte gav ufuldstændige oplysninger om de sager, der optrådte i døgnrapporten.

Når politiet var kilde i en efterforskningssag, så syntes de fleste norske journalister, at politiet havde så god viden om sagen, at de kunne svare tilfredsstillende på de spørgsmål, de fik. Til gengæld var journalisterne utilfredse med politiets vilje til at lukke op for informationerne: Kun en tredjedel oplevede, at den, der udtalte sig hos politiet, var indstillet på at give så mange oplysninger som muligt. En anden tredjedel klagede over, at de der udtalte sig var restriktive og forsigtige, mens den sidste tredjedel mente, at informationsviljen svinger.

En fjerdedel af de norske kriminaljournalister havde oplevet, at politiet bevidst gav forkerte oplysninger for at hindre omtale af en sag. Omvendt viste undersøgelsen også, at 60 procent af de norske kriminaljournalister var villige til at indgå aftaler med politiet om at tilbageholde oplysninger for ikke at skade efterforskningen.

Sigurd Høst og Gunnar Bodahl-Johannesen konkluderer, at forholdet mellem journalister og politiet ser ud til at fungere rimeligt godt, selv om der er store interne forskelle på den måde, som forskellige politikontorer varetager deres kilderolle. Politiet kunne opnå meget ved at oplære og bevidstgøre sine ansatte om pressekontakt, råder de to forskere, som også peger på, at regelmæssig kontakt mellem journalister og politi ser ud til skabe en høj grad af gensidig tillid og forståelse.

Læs mere i Sigurd Høst og Gunnar Bodahl-Johansen: "Kulturforskjell og tilpasning: Journalisters forhold til politi, påtalemyndighet og domstoler", IJ-rapport 4/2001, Institutt for Journalistikk, Norge

Service og åbenhed var nøgleordene, da Københavns Politi præsenterede planerne for informationsarbejdet i forbindelse med politiets indsats under Danmarks EU-formandskab. Efter møder med udvalgte fotografer og journalister havde politiet planlagt en række forskellige tiltag for bedst at kunne servicere de ind- og udenlandske journalister, der skulle dække eventuelle uroligheder ved topmøderne, fortalte vicepolitidirektør Mogens Kjærgaard Møller i maj 2002 til fagbladet Dansk Politi. Blandt tiltagene var:

En hjemmeside på dansk og engelsk med sidste nyt. Særlige presseofficerer i marken under demonstrationer, så journalister ikke skal jage politiets indsatsledere for interviews under og efter voldsomme episoder. En telefonsluse med personale, der kan besvare faktuelle spørgsmål, og hvor journalister kan bestille interviews med andre højere oppe i politisystemet. Tolke og lokaler med plads til 180 mennesker til daglige pressemøder, hvor journalister kan få mulighed for at udsørge politifolk med ansvar for operative beslutninger.

Nye tider

Et systemskifte er på vej i politiets holdning til pressen. Den tilgang til rollen som kilde for danske og udenlandske journalister, som Københavns Politi har lagt op til i forbindelse med det danske formandskab for EU, ville have været utænkelig for dansk politi for blot få år siden. Dengang holdt politiet kortene tættere til kroppen og gjorde det ikke specielt nemt for journalister at få fat i informationer. Som politimester Jørn Bro, Glostrup, siger:

"Dengang gik de fleste foredrag vedrørende kontakt til pressen ud på, hvad man for guds skyld ikke måtte sige. Og de fleste presseforskrifter ude på tjenestestederne gik på, at det er der kun én, der må sige noget om, og det er politimesteren. Så må inspektøren sige det og det, og så er der i øvrigt ikke andre, der må udtale sig, kun hvis de får særlig tilladelse."

I dag har alle ledere inklusive anklagerne i Jørn Bros politikreds fået udstukket en retningslinie om, at de har pligt til at sørge for, at enhver sag de har med at gøre af en vis betydning også får en passende omtale. Om nødvendigt må politiet selv ringe til medierne for at fortælle om den.

En lignende udvikling har fundet sted hos kriminalpolitiet i København. Chefkriminalinspektør Per Larsen stod i 1999 fadder til retningslinier for kriminalpolitiet i Københavns forhold til pressen. Her står der blandt andet:

Politiet bør have et meget åbent forhold til pressen – alle medier – og reglen bør være, at man som udgangspunkt meddeler alle faktiske oplysninger, men så konkret forholder sig til, hvad der ikke skal meddeles offentligheden

- og ikke omvendt. Derimod vil der ofte skulle udvises tilbageholdenhed med urderinger af de faktiske omstændigheder.

Det er en hovedregel, der kan lyde banal, men som er udtryk for en betydelig holdningsændring, siger Per Larsen:

"I gamle dage var holdningen i Københavns Politi den, at pressen skal ikke vide en skid om noget som helst, bortset fra det vi bliver pisket til at give dem. I dag har vi den holdning, at pressen skal vide alt, bortset fra det de ikke skal vide, og som vi bliver nødt til at beskytte af efterforskningsmæssige hensyn."

Samfundspligt og goodwill

Det syn på samspillet med medierne, der er ved at vinde indpas i politiet, er ligeligt baseret på demokratiske idealer og en mere pragmatisk forståelse af, at udover den nytte politiet umiddelbart kan drage af samarbejdet med medierne, så er politiet også nødt til at skabe gode relationer til offentligheden igennem medierne.

Politimester Jens Kaasgaard, Holstebro, vægter det demokratiske element højt i sin begrundelse for, at politiet skal være åbne overfor pressen:

"Hos os er udgangspunktet, at pressen får det, som vi ligesom kan give dem. For der er ikke noget at skjule overhovedet, og hvis der var, så var det kun godt, at pressen så på det. Det er noget, vi lægger meget vægt på. Det er et demokratisk samfund, og pressen skal have mulighed for at arbejde. Det tror jeg tjener alles interesse."

Jørn Bro ser opgaven med at informere pressen om politiets aktiviteter som en samfundspligt:

"Varetagelsen af kildeopgaven skal efter mine begreber være båret af en opfattelse af forpligtelse. Samfundsmæssig forpligtelse. Jeg gør ikke pressen nogen tjeneste. Det er ikke nogen nådegave fra os. Det er en uværdig holdning til et meget væsentligt element i vores samfund. Vi er forpligtet til som tjenestemænd at stille oplysninger til rådighed for den offentlige debat og folkeoplysning. Det må være grundholdningen."

I 1999 afholdt Københavns Politi et seminar om politiets forhold til pressen. I et oplæg skrevet i den anledning peger Per Larsen på, at åbenhed overfor medierne om politiets aktiviteter er helt nødvendig for at kunne bevare såvel befolkningens som politikernes tillid og goodwill. Det duer for eksempel ikke, hvis politiet ikke er parate til at indrømme det offentligt, når og hvis der er blevet begået fejl i en eller anden sammenhæng som for eksempel på Nørrebro i 1993:

"Igennem mange år har politiet levet højt på en blind tillid til, at autoriteterne har ret. Befolkningen har stort set rettet sig ind efter dette, hvilket i mange tilfælde medførte, at en bredere dialog ikke blev anset som værende nødvendig. [Men] umiddelbart kan man jo ikke forvente en stor hjælp på den ene side, når man i andre sammenhænge lukker til som en østers, og der er virkelig i et meget mere kritisk samfund behov for en stadig dialog, hvis den meget store goodwill politiet stadig har fortsat skal bevares", skriver Per Larsen.

Jørn Bro mener også, at det vil være farligt for politiet at have en offentlighedspolitik baseret på "ingen kommentarer":

"Det giver så mange myter, og så bliver enhver lille oplysning, der kan skaffes fra det her område, en nyhed i sig selv og bliver blæst op, overdimensioneret og fejlfortolket. Så man betaler en meget høj pris. Det kan være, at det ikke er nu, det kan være, det ikke er i morgen, men på sigt betaler en institution, der er meget tillukket, en meget høj pris for det i vore dages samfund."

I Rigspolitiet har kommunikationsrådgiver Søren Kragh Pedersen omsat nogle af disse tankegange til konkrete retningslinier, der gør mediarbejde til en vigtig og integreret del af Rigspolitiets arbejde. Retningslinierne fastslår blandt andet, at politiets information og kommunikation skal være åben, ærlig og troværdig, og den skal give et klart og tydeligt billede af politiet som en ansvarlig og engageret organisation. Offentligheden skal serviceres på god og kompetent vis, og hvis politiet af en eller anden grund ikke kan give

informationer, forklarer de hvorfor. Der skal være nem og hurtig adgang til informationer om politiet via publikationer på hjemmesiden og ved, at repræsentanter fra Rigspolitiet optræder i medierne i forbindelse med relevante

INGEN SAMMENBLANDING, TAK!

Pressen ønsker ikke, at politi og presse kan forveksles. Derfor gav det også alvorlige ridser i samarbejdet mellem Københavns Politi og de danske pressefotografer, da det i januar 2000 kom frem, at Københavns Politi havde oprettet en særlig enhed ved navn "**Task Force Charlie**". Enheden arbejdede i civil og blandede sig med pressen for at tage billeder, når der var optræk til uroligheder i København.

Enheden førte en stille eksistens indtil nytårsnat 1999, da to formodede fotografer smed kameraerne og anholdt to uromagere, der havde kastet flasker mod en af politiets indsatsvogne. Sagen blev først omtalt i Ekstra Bladet, og det fik det samlede pressekorps til at råbe op. Formanden for Pressefotografforbundet, Lars Lindskov, og formanden for Dansk Journalistforbund, Mogens Blicher Bjerregaard, fordømte i fællesskab denne udvikling i forholdet mellem politiet og medierne. Politidirektør Hanne Bech Hansen havde et andet syn på sagen:

"Selvfølgelig er der et dilemma, fordi vi – pressen og politiet – har hver vores opgaver. Men det er altså vores pligt at få dømt folk, som laver ballade og hærværk, og vi kan ikke færdes i sådan et område, uden at vi bliver genstand for stenkast", sagde Hanne Bech Hansen til Politiken i januar 2000.

Debatten førte til, at MF Aage Frandsen (SF) spurgte daværende Justitsminister Frank Jensen, om fremgangsmåden var i orden. Det førte til følgende svar fra ministeren:

"Da det omtalte personale har til opgave at dokumentere eventuelle strafbare forhold, vil de i sagens natur opholde sig de steder, hvor der er mulighed for at få de bedste billeder, hvilke steder typisk vil være sammenfaldende med de steder, hvor pressen opholder sig. Der er således ikke tale om, at politiets fotografer søger at gemme sig blandt tilstedeværende pressefolk".

Altså en blåstempling af Task Force Charlie.

Gruppen blev nedlagt i april 2001 efter en uheldig episode i Malmø i Sverige, hvor tre danske betjente fra Task Force Charlie tog til Malmø for at overvåge danske demonstranter i forbindelse med et uformelt EU-topmøde mellem EU's finans- og økonomiministre. Det havde nær givet dem en spionanklage på halsen, og enheden blev nedlagt. Siden da er der oprettet en såkaldt dokumentationsgruppe, der er i aktion i forbindelse med Danmarks EU-formandskab. Men den nye enhed må ikke foretage anholdelser. Den må heller ikke skjule sig blandt pressefotografer under uroligheder.

"Vi ved godt, at både vi og pressen kan få problemer, hvis vi skjuler os blandt pressefolk. Så dokumentationsgruppen må finde nogle andre diskrete steder at opholde sig", sagde politiinspektør Mogens Lauridsen til Politiken i december 2001.

problemstillinger. Endelig er det vigtigt, at henvendelser fra pressen ikke får lov at strande.

Historik

Der er ingen af de interviewede, som er i stand til at pege på en bestemt begivenhed som lige præcis det, der gav afsæt til professionaliseringen af politiets kilderolle, selv om sammenstødene med pressen efter urolighederne på Nørrebro i 1993 bliver nævnt et par gange som noget, der gav politiet anledning til seriøst at overveje deres forhold til det at være kilde for medierne.

Forklaringerne skal findes andre steder, mener de og peger på en kombination af interne og eksterne faktorer.

En af de væsentligste er, at der er kommet nye ledere i toppen af dansk politi, som har et andet syn på medierne end deres forgængere. Stillingen som kommunikationskonsulent hos Rigspolitiet blev for eksempel oprettet i forbindelse med, at Torsten Hesselbjerg tiltrådte som rigspolitichef i år 2000, hvor han afløste den i mediesammenhænge meget anonyme Ivar Boye. Informationsafdelingen hos Københavns Politi er oprettet og har vokset sig stor, siden Hanne Bech Hansen i 1995 blev udnævnt som politidirektør efter Poul Eefsen, der havde et rimeligt anstrengt forhold til pressen.

Men også i politikredsene har udviklingen i politiets syn på medierne været tæt forbundet med udskiftningen af lokale ledere. Danmark er opdelt i 54 politikredse, som er meget autonome. Rigspolitiet udstikker generelle retningslinier og er tjenstested for landsdækkende specialafdelinger, men ellers er politiarbejdet decentralt.

"Det er politimesteren, der har ansvaret for politikredsens virke, og overordentligt meget er op til den enkelte politimesters holdninger, synspunkter, erfaringer, ønsker og visioner og dermed naturligvis også hans nære medarbejderes. Så udviklingen [i forhold til pressen] har i ret høj grad været et spørgsmål om nogle individers lyst og vilje til at bane vejen", fortæller Jørn Bro, der nu er politimester i Glostrup og tidligere har været leder af Politiskolen og souschef i Politiets Efterretningstjeneste.

Chefkriminalinspektør Allan Lund i Århus er sådan et individ, som har fået magt, som han har agt, i takt med, at han er steget i graderne:

"Jeg har altid godt kunnet lide, når pressen har ringet. Da jeg var længere nede i hierarkiet, var det jo ikke mig, de spurgte. Men jeg kom tit til min chef og sagde: Kan vi ikke bringe det her? Det var en tid, hvor man sagde: "Nej, det gør vi altså ikke..." Jeg havde ikke mulighed for at have indflydelse på det. Men nu er det mig, der bestemmer, så nu kan jeg gøre det."

Da han tiltrådte som souschef i kriminalpolitiet i Århus, var Allan Lund og hans chef fuldstændig enige om at have en åben linie overfor pressen, også selv om det blev mødt med modstand internt i huset:

"Altså ordenspolitiet og den daværende politimester tror jeg nok nogle gange syntes, at vi var for åbenmundede, og at det var lidt for moderne med de to karle

der i kriminalpolitiet. Men jeg var fuldstændig ligeglad, for jeg følte, at det var det rigtige."

I dag sørger Allan Lund for, at hans afdelingsledere kan tage stafetten op:

"Hvis jeg spørger: 'Kan I klare pressen i eftermiddag mellem kl. 13 og 14, jeg har selv mærket nogle punkter af på døgnrapporten, find selv noget mere, men husk de skal have en historie', så er det hos dem nu. Ja, den klarer vi, siger de så."

Politiskolen

Set i et historisk perspektiv har det også haft betydning, at Politiskolen i løbet af 1980'erne valgte at lægge en anden vinkel på den medietræning, som siden slutningen af 1970'erne har været en del af politiets lederuddannelse.

Vicekriminalinspektør Arne Eirup var dengang afsnitsleder på politiets lederuddannelse med ansvar for medietræningen, og han blev utilfreds med det syn på medierne, som træningen var baseret på:

"Det kørte lidt på, at pressen var sådan en fjende på en eller anden led, og som det gjaldt om at holde tre skridt fra livet og spise af med mindst mulig information, fordi de var nok kun ude på at skade os," fortæller Arne Eirup.

Derfor blev medietræningen lagt om. Det koncept, som politiet havde hentet inspiration og viden om ved Forsvarets Center for Lederskab, blev lagt på hylden, og i stedet tog Arne Eirup kontakt med journalister på blandt andet Københavns Radio og DR TV. Målet var gennem dialog med journalister at skabe en større åbenhed og forståelse for pressens og politiets roller i samfundet og give politifolk en ide om, hvad de kunne bruge pressen til.

"Min opfattelse er, at politiet har en række interessenter, når vi arbejder i en efterforskning, en katastrofesituation eller noget andet. En af disse interessenter er pressen, og pressen skal behandles professionelt og ordentligt", siger Arne Eirup.

Som det vil blive beskrevet senere i rapporten, så er det obligatorisk for nye ledere i politiet at følge det kursus, der i dag hedder "Lederen i medierne", og på den måde har de nye tanker i de sidste 15-20 år stille og roligt forplantet sig gennem politiets rækker.

"Uddannelsen slår igennem nu. Når der på lederkurser er indlagt medietræning, så er det jo det samme som at sige, at det er noget, I skal bruge", siger Jørn Bro. Allan Lund er enig i, at kurserne på Politiskolen har været instrumentale i at definere samarbejde med pressen som en tjenstlig pligt:

"Man ved godt, at det er en del af at være ledelse at tale med pressen, tale med offentligheden."

Flere medier, flere sager

Men den generelle samfundsudvikling og væksten i antallet af medier med interesse for at beskrive politiets aktiviteter har også været en spore til at professionalisere politiets pressearbejde.

"Samspil med pressen fylder i det moderne kommunikationssamfund stadig mere i politiets hverdag, og det kræver, at man fastlægger en klar strategi og sørger for at gear organisationen til denne væsentlige opgave. Det er ødelæggende for opgaven, ja endog direkte dumt at tro, den kan løses ved en sekundær indsats", mener Per Larsen.

Stillingen som kommunikationskonsulent hos Rigspolitiet er netop udtryk for en sådan gearing af organisationen, fortæller Søren Kragh Pedersen:

"I dag er der simpelthen rigtig meget presse. Der er kommet nye netaviser, Ritzau har fået en radiotjeneste, og DR har nyhedsudsendelser om dagen. Det er et hav af mennesker, man kan komme til at tale med, og nogle af de centrale personer i systemet ville ikke kunne lave andet, hvis de selv skulle tage sig af det."

Politiet har generelt også fået mere at lave, og det har gjort det nødvendigt at lægge opgaven med pressekontakt i mere professionelle rammer, forklarer Jørn Bro:

"Der var engang, hvor enhver stationsleder og enhver politimester kunne overskue samtlige sager. Det er sket. Man er nødt til at delegerede opgaverne og så på den anden side uddanne medarbejderne til, at det her er ikke sådan noget ammestuesnak. Det er altså tjeneste, og der skal underrettes op og ned i systemet. Opgaven er delt ud, så den er en integreret del af det daglige arbejde."

FAXEN SPARER TID I ROSKILDE

Roskilde Politi har dagligt kontakt med 13 medier. Det bliver klaret med en fax med uddrag fra døgnrapporten. På den måde undgår politikommissær Peter Kock at hænge i telefonen hele formiddagen.

"Jeg gennemgår døgnrapporten hver morgen, hvor jeg piller det ud, som pressen skal have. Og så bliver det selvfølgelig friseret, således at eksempelvis personfølsomme oplysninger bliver fjernet. Er der så noget, journalisterne vil have uddybet, kan de ringe", fortæller Peter Kock, der sammenlagt bruger 1-1½ time på pressen hver dag. "Hvis vi skulle have alle vores interessenter i telefonen hver dag, ville det jo beskæftige en mand på fuld tid." Ifølge Peter Kock har Roskilde Politi et formidabelt forhold til den lokale presse. Og opstår der problemer eller misforståelser i samarbejdet, bliver der taget hånd om det. "Forholdet kører på gensidig tillid. Engang imellem kommer de her på stationen, og så tager vi en snak. Eksempelvis når der kommer nye journalistelever, som har lidt svært ved at finde ud af, hvor de skal stå. Så snakker vi om det og får tingene sat på plads", siger Peter Kock.

Form og forankring

Kommunikation med offentligheden - også gennem medierne - er altså blevet en del af selve idegrundlaget for dansk politi. Men det er også en udvikling, hvis praktiske gennemførelse kun lige er begyndt, og som stadig er afhængig af, at enkeltpersoner tager udfordringen op.

Allan Lund mener, at hvis man prøver de fleste politikredse af, så er det de færreste, der i praksis har den åbenhed overfor pressen, som han selv står for, selv om de giver udtryk for, at åbenhed er den rigtige vej frem:

"Jeg vil bare sige, at når vi har samarbejde her i region 2, og jeg spørger, hvem melder ud til pressen, så siger de - uden at nævne nogen - 'er det ikke bedre, at du siger det, du er vant til at snakke med dem?' Jeg siger: 'Nej, nej, vi hjælper jer med folk, men det er dig, der er chef, det er dig, der går hen og sælger den.' 'Nå, det

mener du?' Ja, det mener jeg. Men jeg kan godt mærke, at når jeg er ude omkring nogle steder, så synes de, at det er for smart det her."

Den form for tilbageholdenhed, som Allan Lund her beskriver, er interessant fra et journalistisk synspunkt. De interviewede til denne rapport har alle stor erfaring i at omgås medier og journalister, og de stoler på deres egne evner i den forbindelse. Men andre politifolk uden samme erfaring og selvtillid kunne måske presse på internt i politiet for at få flyttet opgaven lidt væk fra sig selv. Det kunne for eksempel være i form af informationsmedarbejdere, der blot videregiver informationer fra efterforskningslederne eller politimesteren. Det kunne også være i form af retningslinier, der kan bruges til at legitimere tilbageholdenhed med visse typer af oplysninger.

Det er former for professionalisering, som ikke umiddelbart vinder gehør hos interviewpersonerne:

"Der er nogle, der føler, at vi skal virkelig passe på, og at det måske var klogt at have nogen, der udtalte sig på baggrund af os. Altså en pressemedarbejder, der ikke kan lade sig presse. Men det er ikke mig at have det skjold, fordi jeg synes, det er mit job at profilere den virksomhed, der hedder kriminalpolitiet i Århus," siger Allan Lund.

Allan Lund vil også gerne frabede sig for mange retningslinier, og det samme gør hans kollega Per Larsen i København:

"Hvis du laver for mange, for omfattende og for firkantede regler, så tror jeg, det bliver yderligere kompliceret at have med pressen at gøre. Nogen som ikke er helt så vant til at håndtere pressen kan så måske blive låst i at sidde og tænke på alle disse detailregler, og dermed bliver det til sådan noget krampagtigt noget, du ikke kan bruge til noget som helst. Jeg tror, du vil være med til at gøre folk bange for i det hele taget at få lukket op for posen, og det skal jo være det stik modsatte. Det skal jo være præget af afslappethed, for der er jo ikke den store risiko ved det, hvis ellers du holder dig til det, der er sandheden i foretagendet."

NOGET FOR NOGET

Det daglige forhold mellem politi og medier er præget af en noget for noget kultur, hvor der kæmpes om oplysninger i konkrete sager. Flere af de interviewede politifolk beskriver det som en købmandsforretning, hvor politiet må aflevere oplysninger for at få adgang til offentligheden.

Men det må siges at være en ganske særlig købmandsforretning, idet politiet sjældent behøver at reklamere for varerne. På langt de fleste nyhedsmedier er der journalister, der har det som særligt ansvarsområde dagligt at følge med i politiets arbejde, og det er derfor relativt sjældent, at politiet har behov for at være proaktive og selv sørge for, at oplysninger kommer til pressens kendskab.

Den store efterspørgsel fra medierne betyder dog ikke, at politiet kan slappe af og bare nøjes med at åbne munden og fortælle noget ved de lejligheder, hvor de selv vurderer, at der er noget at snakke om. Det gode forhold skal konstant vedligeholdes, mener chefkriminalinspektør Allan Lund:

"Jeg bruger iskoldt pressen i den forbindelse, jeg kan få noget ud af det. Men velvidende, at det kører med det der noget for noget. Fordi hvis det kun er et spørgsmål om, at jeg hele tiden skal have bragt en annonce, så bliver de trætte af mig på et tidspunkt."

"Jeg er meget opmærksom på, at pressen skal kunne skrive en historie. Det vil sige, at er der en dag ikke noget, så må jeg finde på noget, for jeg kan ikke bare sige: Vi har ikke noget, skriv om sport i stedet for. Så gør jeg det, at jeg nærlæser døgnrapporten, og så kan der være en eller anden spændende vinkel, som de kan lægge på det."

I København har chefkriminalinspektør Per Larsen den samme indstilling. Også han bruger udtrykket "annonce" om de budskaber, som politiet har et ønske om at få ud i medierne, og for den slags annoncer skal der altså betales en pris:

"Altså vi har brug for den der hjælp til at få opklaret nogle sager, og omvendt så har pressen i andre sammenhænge måske behov for at få belyst et emne, som vi siger, at det kan vi ikke rigtig se den store nytte i, men OK hvis vi har en mening, så stiller vi os selvfølgelig til rådighed. Det vil sige, at når vi har behovet, så stiller pressen beredvilligt op, og når pressen har behovet, så mener jeg også, at vi kan kvittere ved at stille beredvilligt op. Sådan synes jeg, man skal anskue det."

Offentligheden som instrument

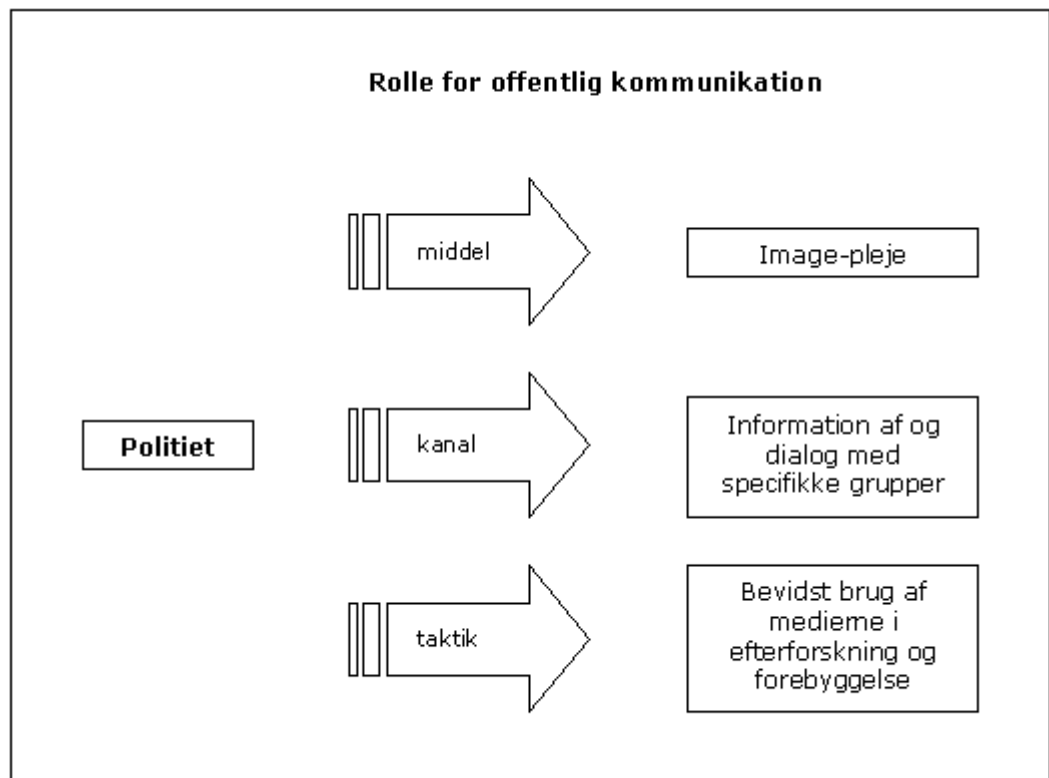
Det er interessant at se lidt nærmere på, hvordan politiet bruger den adgang til offentligheden, som medierne stiller til rådighed. Hvor journalister generelt kun har en vag ide om, hvilken effekt der er af den kommunikation, de er med til at skabe igennem medierne, så er det anderledes for politiet. Blandt de interviewede er der en meget stor bevidsthed om, at deres ord gennem medierne når ud til

mange forskellige typer af publikum, som ofte reagerer meget konkret på det, de hører.

Derfor er mediekontakt i enkeltsager ofte en balancegang for politiet, hvor mange hensyn vejes mod hinanden. En oplevelse der får Allan Lund til at sige, at det at arbejde med pressen er ligesom at spille på et musikinstrument:

"Hvis du er musikalsk, så lyder det skidegodt. Hvis du ikke er musikalsk, så spiller instrumentet alligevel, men det kan godt være, at du ikke kan lide at høre melodien, og så lyder det måske også lidt falsk."

For politiet er pressen et instrument, som kan bruges til flere forskellige ting. Instrumentaliteten er illustreret i nedenstående figur, som viser, at politiet bruger medierne som middel til at opbygge og pleje sit image; som taktisk redskab i forbindelse med efterforskning og kriminalitetsforebyggelse; og endelig som kanal til information af og dialog med interne og eksterne grupper.

Nedenfor uddybes de forskellige funktioner i figuren, men det er vigtigt at forstå, at de sjældent optræder i rendyrket form i virkeligheden. De forskellige instrumentaliteter bliver blandet sammen og er nemmere at adskille i teori end i praksis.

Vejen til et godt image

De interviewede er meget bevidste om, at medierne spiller en væsentlig rolle i skabelsen af politiets image i befolkningen, og at det med politimester Jørn Bros ord gælder om målet "at bruge pressen til at få det tegnet det billede af sin institution, som man gerne vil se."

For Allan Lund er arbejdet med at skabe et godt image for Århus Kriminalpoliti det helt centrale, og her er pressen et væsentligt instrument:

"Jeg ser mit job som at være imageskabende og at sælge virksomheden Århus Kriminalpoliti. Og det gør jeg meget gennem pressen. Så hovedreglen er, at det er mig, der taler med pressen, fordi jeg synes, det er en vigtig del af mit job, hvorimod det med selve driften, det må andre tage sig af – det fordyber jeg mig ikke særlig meget i."

Allan Lund er fast medvært på *Efterlyst*-delen af TV 2's *Station 2*-program. Og det er han netop på grund af mulighederne for at opbygge politiets image i befolkningen, selv om programmerne da også tit giver konkrete resultater i form af hjælp til efterforskningen:

"Det væsentligste for mig, det er det image, vi kan få hos borgerne omkring politiet. Jeg synes, det er godt for vores image, at vi kan stå sådan og være i dialog med borgerne gennem et medie og komme af med et budskab og fortælle lidt om vores hverdag og de problemer, vi har. At det ikke altid er så rosenrødt, som vi ser på film, hvor det hele bliver klaret indenfor en time. Det er med til at vække borgerne ærligt at stå at sige, at vi er i vanskeligheder i øjeblikket, eller vi har brug for hjælp, eller nu skal I bare høre, hvor godt vi har klaret os."

Både Allan Lund og Per Larsen oplever, at den form for image-pleje gennem medierne virker. Allan Lund fortæller:

"Når jeg bevæger mig rundt her i byen, så kan folk godt komme og sige: 'Er det ikke dig, der er fra politiet? Jeg synes bare, at I gør det godt'. Så siger jeg til mig selv: 'Hvad tænker han egentlig på, for han kender mig ikke, det må være institutionen, han tænker på.'"

Per Larsen holder i perioder foredrag om politiets arbejde en to-tre gange om ugen og møder i den forbindelse mange forskellige mennesker. Han er overbevist om, at politiets opbakning i befolkningen for en stor dels vedkommende kan tilskrives åben kommunikation gennem medierne:

"Det har en enorm effekt. Enorm effekt. Det er så sjældent, at jeg møder mennesker, der snakker negativt om politiet. Og det tror jeg blandt andet skyldes, at medierne spiller deres meget væsentlige rolle," siger Per Larsen.

Gummigedssagen

Men også i mere konkrete situationer kan politiet bruge åbenhed overfor medierne til at præge befolkningens opfattelse af politiet, fortæller Jørn Bro og giver et eksempel:

"For et par år siden havde vi den der berømte gummigedssag, hvor nogen med en gummiged væltede ringmuren til fængslet. Det var en sommersøndag, og 13 fanger flygtede gennem hullet. Her havde myndighederne alle chancer for at blive læsterligt til grin, og der var ved at blive bygget op til det, fordi en traditionelt tænkende politileder sørgede for, at afspærringen var så langt væk, at pressen ikke kunne komme hen og se hullet eller tage billeder af det."

"Jeg kom derned og kunne meget hurtigt fornemme stemningen blandt journalisterne, og nogen sagde, 'vi skal i luften om en halv time.' Jeg tog fat i afspærringsstrimlen og gik 400 meter ned af vejen, hvor jeg satte den op og sagde: 'Så er det her. Værs'go, tag så de billeder.' Så tog vi en pressekonference på stedet og sagde det mest nødvendige om det, der var sket: 'Det her er sådan et Olsenbandetrick, men det er ikke så godt, for de må ikke stikke af. Nu skal vi fange dem, kunne I ikke tage og hjælpe os med det?'"

"Hvis vi nu havde spillet mystiske og flintret rundt og nægtet pressen adgang, så havde reportagen med sikkerhed gået ud på, at der var vild panik hos politiet og fængselsvæsenet. At de for rundt og ikke vidste, hvad de skulle gøre, og at de var rent til grin."

Åbenhed om problemer

Politiet ser også medierne som et væsentligt instrument til image-pleje i de situationer, hvor politiet har gjort noget kritisabelt. Der kan det være vigtigt at få renset luften for at undgå alenlange sager, der sår mere grundlæggende tvivl om politiets kompetence eller motiver.

Politikommisær Flemming Steen Munch fortæller, at han nogle gange i sin rolle som presseofficer har kritiseret politilederes adfærd i medierne:

"Det er de selvfølgelig ikke glade for, dem det går ud over, men jeg mener, at offentligheden har krav på at vide 'synes politiet, at det der foregik den gang var fornuftigt?', og at vi har ret til at sige 'Nej, det synes vi ikke. Det vil vi i øvrigt gøre anderledes en anden gang'."

"Ellers så risikerer vi jo, at hver gang vi har lavet et eller andet, så bliver vi slæbt igennem en ørkenvandring som efter Nørrebro, hvor det blev meldt ud, at der var ingen fejl begået. Det kom jo frem bagefter, at der var begået nogle fejl. Så når jeg bliver interviewet, så holder jeg i hvert fald altid en dør åben for en beklagelse."

Jørn Bro peger også på, at i en sådan situation så kan tidligere åbenhed og samarbejde med pressen vise sig at være en endog meget god investering, der giver politiet en bedre chance for at nå igennem med forklaringer til de journalister, der styrer adgangen til offentligheden:

"Har man øvet sig i at være en god kilde, så har man også bygget sig selv godt op til at tage de svære tider, hvor man kommer i ubehageligt fokus. Jeg har en stak udklip liggende, hvor jeg må sige om en række af mine kolleger, at de kom kun i avisen den dag, hvor de blev hængt ud. Ellers har de gemt sig, holdt sig væk, ville ikke sige noget. Men de fik billedet i avisen den dag, hvor der var bare lidt kritisabelt at sige om dem."

Personlig goodwill hos pressen er vigtig at have for den politimester, der skal stå til regnskab, når hans folk har kvajet sig, mener Jørn Bro:

"Så kan journalisten ringe og få en fornuftig snak. Det bliver skrevet, at det er noget bras, men det har været en ligeværdig proces. Det er en helt anden situation end den anden, hvor [politimesteren] endelig er blevet hevet ud af hullet, og så skal han også lige vises frem."

Offentlighed som taktisk redskab

I mange tilfælde bruger politiet offentlighed som et taktisk redskab i efterforskningsfasen i konkrete sager.

I Århus fortæller Allan Lund, at han udnytter, at stort set alle i dag har mobiltelefon på sig:

"Når vi har en alvorlig sag her i byen, så sætter jeg ikke 20 eller 30 mand på den, jeg sætter 200.000 mand på den. Indenfor de første minutter får jeg en medarbejder til at ringe til alle de lokale medier. Ud i radioen med det. Halvdelen af befolkningen i Århus lytter til The Voice, så radioen skal have at vide med det samme, hvad det er, vi leder efter, så dem der har en mobiltelefon i lommen kan begynde at ringe."

Det er en metode, der har givet pote, mener Allan Lund. Bankrøверier i Århus opklares på en 6-7 timer, og indenfor de sidste to et halvt år er ni bankrøверier blevet opklaret indenfor en time. Det skyldes primært henvendelser fra borgerne:

"De guider os direkte hen til gerningsmanden: "Vi har set, de kører der" og "han er i en have nu". Mange telefoner stykker tingene sammen, så vi gang på gang har fanget gerningsmanden."

Allan Lund roser borgerne for deres positive indstilling til politiet, som han på sin side gør meget for at fostre - blandt andet gennem medierne. Når en borger har hjulpet politiet til at opklare en sag, overrækker han en dusør på politigården i Århus og husker naturligtvis at invitere pressen med til overrækkelsen:

"Omkring borgerne gør jeg utrolig meget ud af at rose dem, hver gang de har hjulpet os. En 7. klasses elev gav os oplysninger, der gør, at vi fanger en bankrøver. Hele klassen herind, dusør fra banken, bankvæsenet herind, pressen på. Det er jo også en god historie for dem. Jamen, du skal være opmærksom på de ting der. Og

KAFFEMØDER GIVER RESULTAT I SKANDERBORG

Hver dag klokken ni mødes journalisterne fra de tre lokale redaktioner i Skanderborg på hovedgaden for at gå i samlet trop til politistationen. Her bliver døgnrapporten snakket igennem over en kop god politikaffe.

Det vides ikke med sikkerhed, hvor længe Skanderborg Politi har budt på kaffe, men politiinspektør Kristian Thomsen har været hos Skanderborg Politi i ni år og har ikke kendt til andet. Han er glad for den personlige kontakt og ser ingen grund til at ændre fremgangsmåden.

"Ordningen giver en bedre mulighed for at drøfte en konkret hændelse. Du får en anden dialog og et bedre samarbejde med pressen. Forhåbentlig til glæde for begge parter, men i hvert fald til glæde for os, fordi vi i visse situationer kan få nogle bedre budskaber ud, som også har en forebyggende effekt", fortæller Kristian Thomsen.

I Skanderborg tager den daglige kontakt med pressen omkring 1-1½ time.

"Det er ikke meget, for vi må konstatere med glæde, at når vi har nogle budskaber, vi skal have ud, for eksempel når vi har nogle forbrydelser, der er lidt ekstreme - ja, så får vi altså også nogle henvendelser, der fører til opklaring af disse forbrydelser", fortæller Kristian Thomsen.

det gør jo, at der hele tiden bliver sådan et positivt billede mellem borger og politi".

Psykologisk pres

Ved andre lejligheder har politiet meget bevidst brugt medierne til at lægge psykologisk pres på et område. Ifølge Jørn Bro blev taktikken brugt i Susan-sagen, hvor en 10-årig pige forsvandt og først blev fundet død otte dage senere i et kælderrum i Brøndbystrand. Mens de ledte efter pigen, besluttede politiet at bruge medierne til at lægge pres på lokalbefolkningen ved at holde historien varm og sørge for, at den blev ved med at være på forsiden af aviserne:

"Folk nede i området skulle hver dag tænke på: Hvor er Susan? Hvor kan hun være? Skal vi kigge ned i vores kælderrum en gang til? Vi blev ved med at køre på det."

Da Susan blev fundet, opstod der alle mulige rygter i området om, hvem der kunne have slået hende ihjel. I den situation følte Jørn Bro, at det var vigtigt, at politiet var åbne og gav medierne alle de oplysninger, de havde brug for. Det mente han ville give mere ro i et område, hvor der i forvejen var spændinger imellem de 1400 beboere med til op til 50 forskellige nationaliteter, end hvis pressen selv forsøgte at finde frem til oplysninger:

"Hvis ikke vi var meget åbne og trak medierne til, så de kom til os for at få oplysningerne, så gik de selv på fangst dernede. Og så vidste vi ikke, hvad der ville komme ud af det. Jeg ville ikke hindre pressen i at gå og snakke med folk, men jeg sagde: Kendsgerningerne får I her, dem står vi inde for. Og skal I have billeder af kælderrummet, så får I det med vores vejledning. Det var meget, meget centralt, at det foregik på den måde. Vi fik en masse hjælp fra beboerne, vi holdt ro i området, og det hele fik det rigtige forløb, fordi vi målbevidst gik efter et samspil med offentligheden. Det gør man gennem medierne."

Medierne som kanal

Medierne fungerer også som en kanal, hvor en afsender igennem journalisterne kan få bragt informationer ud til helt bestemte grupper af mennesker og i nogle tilfælde endog gå i dialog med dem.

Gennem medierne kan politiet komme i kontakt med mange forskellige grupper, og det er umuligt at nævne dem alle her. En af de væsentligste er selvfølgelig befolkningen i større eller mindre lokalområder, som skal advares imod tasketyve, tricktyve og indbrudsbølger - en mulighed som Skanderborg Politi benyttede sig af i juli 2002, da de advarede mod sigøjnere, som på en rastepads på motorvejen faldbød ringe af "ægte guld", som ved nærmere eftersyn viste sig at være af kobber og andre mindre ædle metaller.

Politiet

Ellers er en af de vigtige brugere af mediekanalen politiet selv. Medierne er med Jørn Bros ord et enestående hurtigt og præcist informationsapparat, og det er ved at følge med i medierne, at man i den enkelte politikreds eller afdeling først bliver

bekendt med, hvad der foregår netop nu på det politimæssige område i andre dele af landet.

"Jeg skimlæser hver dag i hvert fald seks aviser, og min kuglepen har travlt med at markere til udklip. Det giver mig overblik over, hvad der rører sig i debatten, og der er tit noget, jeg gerne vil være sikker på, at mine medarbejdere har set. Jeg tager det med til ledermøde, og jeg tager det med til møde hos mine jurister."

Men for at politiet kan drage reel nytte af de oplysninger, de får gennem medierne, så er de afhængige af, at politiet andre steder i landet har opført sig som gode kilder overfor pressen.

"Hvis det er en gang lirum-larum og halve sandheder, som man har måttet tage med tang fra en modvillig kommissær oppe i Lemvig, jamen så er det jo ikke meget bevendt. Så er det mere forstyrrende, end det er oplysende", fastslår Jørn Bro.

I København gør Per Larsen også brug af medierne som internt kommunikationsmiddel:

"Hvis jeg vil have et budskab ud til alle mine medarbejdere - alle de mange hundrede medarbejdere - så er det ti gange mere effektivt at få to minutter i tv-avisen end at skulle sende et eller andet hyrdebrev ud, som de ikke gider at læse. Det virker lynhurtigt."

Politikere

Politiet er en politisk styret organisation, og politikerne er derfor også en gruppe, som politiet forsøger at nå gennem mediekanelen.

I sit oplæg om politiet og pressen bemærker Per Larsen, det er naturligt, at politiet blandt andet gennem medierne udnytter muligheden for at fortælle det samfund, der finansierer virksomheden, hvad man yder for pengene, samt at man også demonstrerer, at politiets prioriteringer stemmer overens med samfundets ønsker i bredeste forstand.

Men politikerne på Christiansborg er ikke kun en pengemaskine. De følger også opmærksomt med i, hvordan politiet håndterer udviklingen af forskellige former for kriminalitet. Flere af de interviewede peger på, at de i deres omgang med pressen er meget opmærksomme på, at netop politi og kriminalitet er et politisk følsomt område, hvor politiets udtalelser til medierne konstant bliver gransket og vurderet for politisk indhold. Her gælder det for politiet om, at de ikke uforvarende kommer til at optræde som en brik i andres politiske spil.

Men engang imellem så bruger politiet også medierne til at sende konkrete signaler til politikerne. Det gjorde Københavns Politi for eksempel i forbindelse med, at narkohandel på gadeplan for nogle år siden var blevet et stigende problem.

Politiet mente, at der var behov for andre retsregler for at kunne gøre noget effektivt ved denne form for kriminalitet, og lavede derfor en aktion, hvor de arresterede en række afrikanske gadepushere og sendte dem i dommervagten for

at få dem fængslet vel vidende, at sådan som loven var på det tidspunkt, ville ingen af dem blive dømt. Med på aktionen var en lang række medier, som dagen efter kunne bringe billeder af de pushere, som ikke kunne dømmes.

"Der blev stor tummel på Christiansborg, og vi blev beskyldt for at drive politik. Men vi driver dælendundreme ikke politik. Det, vi i værste fald gør, er, at vi udstiller konsekvensen af de love, der er vedtaget på Christiansborg. Det må de leve med på godt og ondt, for det agter vi ikke at holde hemmeligt", fortæller Per Larsen.

Udkommet blev i øvrigt, at politikerne vedtog en ny lov på narkotikaområdet, den såkaldte pusherlov.

Kriminelle miljøer

Medierne kan også fungere som kanal, hvorigennem politiet sender signaler og beskeder til kriminelle miljøer.

Igen er det Per Larsen, der er leveringsdygtig i et godt eksempel. I april 2002 deltog han i et møde i Horsens, hvor borgmestre fra syv kommuner var samlet for at diskutere, hvad de skulle gøre ved de store rockergrupperinger i deres byer. Mødet endte med, at der blev udsendt en pressemeddelelse:

"Den pressemeddelelse affødte så, at Jyllands-Posten havde en stor historie, Politiken vist også, og TV2 meldte sin ankomst for at lave et interview med fokus på lige præcis det der. Og det gav mig så mulighed for at sende en hilsen til rockerne om, at de skal opføre sig ordentligt i bredere forstand."

Men Per Larsen har også ved en enkelt lejlighed brugt medierne langt mere direkte til at få hul igennem til rockerne:

"Det var under rockerkrigen, hvor vi begyndte på forhandlingerne med rockergrupperne. Vi skulle på en eller anden måde have dem i tale, og jeg lavede så en aftale med en journalist på Berlingske Tidende om at bringe en bestemt historie. Det gjorde han så, og det gav den fornødne effekt, nemlig at Jønke han svarede i et åbent brev i Berlingeren også. Det var søndagen efter, og det var så det lille halmstrå, som Torkild Høyer kunne bruge til at begynde at starte processen med. Der brugte jeg pressen meget målrettet og proaktivt."

Flere på linien

Mediernes iboende evne til at være kanal for information og udmeldinger fra politiet kan imidlertid også give problemer. Politiet har nemlig kun en vis grad af kontrol over, hvad der bliver puttet ind i kanalen. De kan ikke vide, hvordan journalisterne vælger at præsentere informationerne. De kan heller ikke vide, hvem udover det tilsigtede publikum der ellers lytter med, og hvordan disse mennesker opfatter og reagerer på det, de hører, læser eller ser.

I visse sager kan det gøre det endog meget vanskeligt at udtale sig til medierne. Det oplevede Allan Lund i forbindelse med den såkaldte Tiltsag, hvor to betjente fra Århus en vinternat i december 2001 skød og dræbte to formodede rambuktyve. Medierne lagde pres på Allan Lund for at få at vide, hvordan det kunne gå til -

også selv om efterforskningen af, hvorvidt de to betjente havde handlet korrekt, lå hos Statsadvokaten.

Allan Lund var meget forsigtig med sine udtalelser, blandt andet fordi han vidste, at hans ord ville blive studeret nøje på Politigården i Århus:

"Personalet var meget, meget opmærksom på, hvordan ledelsen håndterede denne sag. Fra starten valgte jeg at sige, at de to betjente skulle have samme behandling som alle andre, der er under mistanke. Indtil det modsatte er bevist, så er de altså uskyldige. Derfor bakkede jeg dem op, så medarbejderne ikke følte: Hold op mand, svigter han os fra starten af?"

Men Allan Lund havde ikke kun sit publikum på politigården at tage hensyn til. Forældrene til de dræbte unge mænd lyttede også med og kritiserede Allan Lund for at bakke politiet lidt for meget op i medierne. Forældrene har flere gange klaget til statsadvokaten over udtalelser, som Allan Lund kom med under sagen.

I et tilfælde drejede klagen sig om, at Allan Lund havde bekræftet oplysninger, som Station 2 var kommet i besiddelse af, hvoraf det fremgik, at den dræbte tidligere havde været tiltalt for at have påkørt en politimand. I et andet tilfælde blev et forkortet citat årsag til, at statsadvokaten modtog en klage over Allan Lund:

"Jeg blev spurgt af en journalist: 'Var I ikke lige hurtige nok, det var jo kun unge mennesker?' Jeg sagde: Nu skal du høre, da vi kommer ud til stedet, da ser vi nogle mennesker med hvide hætter. Vi ved ikke, om det er den russiske mafia, de opererer meget i Danmark i øjeblikket. Vi ved ikke, om det er baltiske gangstere, de har lavet grimme ting ovre på Sjælland. Vi ved ikke om, det er franske gangstere, de har tidligere slået en politimand ihjel her i Århus. Det var først, da vi træk hætterne af dem, at vi kunne se, OK dem kendte vi."

"Den sidste bemærkning der, det er det eneste, journalisten bringer. Så ringer forældrene til en af de dræbte og siger, at det er hånligt, det jeg har sagt. Og i brevet til statsadvokaten skriver de, at selvom jeg ikke direkte sagde det, så var det det jeg mente."

Allan Lund er klar til at tage ansvaret på sig:

"Problemet er mit. Hvis hun kan høre det sådan som mor, så udtrykker jeg mig forkert. Jeg kan forklare nok så mange gange, at det er taget ud af en sammenhæng. Det tæller ikke."

Læren er dog lige så klar:

"Man skal hele tiden huske på, at der sidder nogen og lytter til det, du siger, og hvert et ord bliver vægtet og vejlet. Hvis de ord kan forstås på en anden måde, end du havde intentioner om, slam, så er klagen der. Der er nogle gange i forbindelse med Tiltsagen, hvor jeg godt kunne have bidt tungen af mig selv. Det har givet en række klager og undersøgelser, jeg kunne have sparet mig selv for. Men der er en pris for alt."

Det er også værd at påpege, at mediekanalen kan vendes mod politiet, og at andre den vej igennem kan forsøge at regulere den måde, som enkelte politifolk udtaler sig på. Det er for eksempel sket et par gange i Tvindsagen.

Politimester Jens Kaasgaard kunne i februar 2002 læse og høre i medierne, at forsvarsadvokaterne i Tvindsagen var i færd med at forberede en klage over ham, som de planlagde at sende til Justitsministeriet og eventuelt også til Statsadvokaten. Forsvarsadvokaterne var utilfredse med, at Jens Kaasgaard overfor journalister havde betegnet Tvindstifteren Amdi Petersen, som den, der "trækker i trådene". Det mente de var en overtrædelse af retsplejelovens bestemmelser om politiets tavshedspligt.

Da Ritzaus Bureau fulgte op på sagen et par måneder senere, havde advokaterne endnu ikke indgivet nogen klage, og det er nærliggende at fundere på, om forsvarsadvokaterne virkelig havde planer om at klage, eller blot håbede på, at de ved at bruge mediekanalen kunne få politimesteren til at dæmpe sig i forhold til pressen. Det var i hvert fald lykkedes dem ved en tidligere lejlighed i november 2001. Her blev Jens Kaasgaard tvunget til at aflyse sin medvirken i et radio-program om Tvindsagen, efter at de samme forsvarsadvokater havde klaget over politimesterens planer til statsadvokaten og pressen. Forsvarsadvokaterne mente, at Jens Kaasgaard ved at medvirke kunne påvirke domsmænd forud for en eventuel retssag. Da Kaasgaard aflyste sin medieoptræden, holdt Statsadvokaturen i Ålborg også op med at foretage sig noget i sagen: "Advokaterne har ikke ønsket, at vi skal foretage os yderligere," fortalte statsadvokat Elsemette Cassøe til Ritzaus Bureau.

Den daglige afvejning

Image, taktik eller henvendelser til et særligt publikum. Afvejningen af, hvad der er klogt at offentliggøre lige nu, foretages af politiledere hver eneste dag landet over, og der er ikke nogen simpel formular for, hvornår offentlighed er godt, og hvornår det ikke er.

Jørn Bro fortæller om narkosager, at det typisk er bandekriminalitet, og derfor har det i mange år været et grunddogme, at man skal være varsom med at give for mange oplysninger fra sig i den indledende efterforskning, for så advarede man medgerningsmændene:

"Her overfor kan man sige: Nej, det gælder om at få så mange oplysninger ud så hurtigt som muligt, fordi det drejer sig først og fremmest om at bekæmpe narkokriminalitet, og det gør man blandt andet propagandamæssigt. Det er hele tiden udtryk for en eller anden balance, hvor lodderne i vægten vil få forskellig vægtfylde. Det er meget forskelligt, hvor man skal lægge vægten. Og åbenhed, tillukket-hed, diskretion eller offentliggørelse, det er en del af den samlede politiledelses overvejelse, som må være udsat for den samme debat, den samme kritik som i og for sig sagens materie. "

Sådan et judgement call måtte Jens Kaasgaard foretage i forbindelse med anholdelsen af Tvindleder Mogens Amdi Petersen i februar 2002. Det skete i USA natten til søndag dansk tid, og Jens Kaasgaard besluttede, at han ville forsøge at tilbageholde nyheden i hvert fald weekenden over. Han vidste, at pressen ville gå "fuldstændig grassat", og der var flere grunde til, at det ikke var hensigtsmæssigt:

"For det første var der ingen tvivl om, at amerikanerne ville være helt uforberedte, for de havde bare arresteret Amdi, fordi vi havde lagt en spærring ud. Men med den mediestorm der havde været her, så var jeg klar over, at de ville gå rigtig hårdt til den, og vi kendte ikke de amerikanske retsregler tilstrækkelig meget, så vi lige kunne sige, hvilken effekt det i givet fald kunne have."

"Samtidig skulle vi have oversendt en masse dokumenter til USA i løbet af kort tid, og vi ville ikke begynde at forkludre det hele ved, at vi så også skulle besvare spørgsmål til pressen, mens vi ikke var helt klar over, hvad amerikanerne egentlig skulle have. Endelig var der forholdet til de danske advokater og Tvind, der jo også skulle underrettes, sådan at de ikke fik det via pressen. Det ville ikke være hensigtsmæssigt."

Jens Kaasgaard mener, at beslutningen om at tilbageholde nyheden godt kan forsvares:

"Umiddelbart var der ikke tegn på, at pressen ville kunne bruge oplysningerne forstået på den måde, at det jo kun var et spørgsmål om, at han var anholdt og ville sidde derovre i et fængsel. Om det kom ud den ene eller den anden dag, synes jeg ikke var så afgørende. "

Svingende bytteforhold

Journalister oplever sommetider, at politiets samarbejdsvilje stiger i takt med det mulige udbytte af offentlighed omkring en sag, og at det har betydning for journalisternes styrke i det daglige bytteforhold. Lederen af Ekstra Bladets kriminalredaktion, Mette Fleckner, vurderer, at bytteforholdet i løbet af en sag godt kan gå igennem flere faser:

"I starten af en kriminalsag er forholdet meget jævnbyrdigt - især hvis politiet savner vidner. Senere er jeg mere afhængig af politiet, og gennembrud i efterforskningen får jeg ikke nødvendigvis noget at vide om."

Niels Northrup, leder af kriminalredaktionen på Ritzaus Bureau, har samme oplevelse og føler sig som sommetider som "politiets nyttige idiot", der efter at have bragt en efterlysning må opleve, at politiet ikke fortæller, at der har været grundlovsforhør i en sag.

Netop for at undgå at blive hægtet af udviklingen i efterforskningen, så har kriminalredaktionen på Ritzaus Bureau udviklet et system, der gør journalisterne i stand til bedre at følge med i de løbende sager. Det er de såkaldte høresager. Hver gang journalisterne støder på en sag, som det kan være interessant at følge, bliver der oprettet en mappe med fakta om sagen, hvor det noteres, hvornår Ritzau vil ringe igen, og hvem der skal snakkes med. Plastikmappen bliver sat i et kartotek under den dato, hvor der skal ringes op.

"Der er enormt meget bogholderi i det her job", siger Niels Northrup. Hver dag er hans skrivebord dækket af plastikmapper med sager, han følger op på i den daglige rundringning til politistationer landet over. Fører opringningen ikke til noget nyt, så noteres det, hvornår der skal ringes igen.

Systemet er en praktisk foranstaltning på en redaktion med mange medarbejdere og skiftende arbejdstider, men Niels Northroup fornemmer, at politiet af og til oplever det som en kontrol af deres arbejde:

"Men det er jo altså ikke hver gang, at vi ønsker at skrive en artikel om, hvor dårlige politiet er til at opklare sagerne. Vi vil bare høre, hvad der er sket af udviklinger i sagen."

På Ekstra Bladet bruger Mette Fleckner sommetider en anden strategi, når hun fornemmer, at politiets umiddelbare behov for at meddele sig til medierne i en bestemt sag er forbi. I foråret 2002 overtalte hun for eksempel politiet til at medvirke til at lave et interview med enken efter en 28-årig mand, der var blevet skudt i Ishøj, og hvor medierne havde stemplet ham som en gangster:

"Jeg slog på, at vi fortsat havde en fælles interesse og spurgte, om ikke de kunne være interesseret i at få sat kød og blod på medie billedet af en gangster. Det kunne måske give hjælp til efterforskningen. Og jo.... Politiet udleverer aldrig navne til reportere, men de fortalte enken, at jeg gerne ville tale med hende, og så ringede hun til mig."

Aftaler

Journalister er imidlertid ikke henvist til kun at skaffe sig oplysninger om verserende sager gennem politiet. De modtager regelmæssigt tips og opringninger fra andre med interesse i sagerne, og i vigtige sager kan de finde på at lave deres egne efterforskninger parallelt med politiets. På den måde kan journalister skaffe sig informationer, der får bytteforholdet til at tippe i deres favør, fordi politiet føler sig presset til at indgå aftaler med journalisterne. Med aftalerne køber politiet sig typisk tid og manøvre frihed, mens journalisterne på deres side kan få bedre tilgang og konkurrencefordele.

For Jens Kaasgaard i Holstebro blev det for eksempel nødvendigt at indgå en aftale med flere medier i forbindelse med en planlagt ransagning af Tvinds ejendomme herunder hovedkvarteret i Grindsted. Under arbejdet med at planlægge operationen, der omfattede otte forskellige ejendomme, gik det op for ham, at nogle journalister havde installeret sig i Grindsted, hvor de holdt ejendommen under konstant observation, fordi journalisterne på baggrund af deres egen research forventede, at der snart ville ske noget:

"Vi blev simpelthen bange for, at de skulle gå hen og ødelægge det og afsløre os ved at være dernede i så mange dage op til vores operation. Men vi kunne ikke sådan ændre ransagningen otte forskellige steder i landet, så til de to-tre journalister, det drejede sig om, sagde vi: Jamen det er rigtigt nok, at der sker noget dernede på et eller andet tidspunkt. Fjern jer dernede fra, så vil vi garantere, at I får besked kort før det pågældende tidspunkt."

Jens Kaasgaard viste ved den lejlighed medierne betydelig tillid, synes han selv:

"Hvis det var gået galt, og de havde sagt til nogen, så havde vi fået et problem. Men alternativet var, at de ligget dernede hele påsken og formentlig var blevet opdaget. Derfor valgte vi den løsning, og jeg ville have gjort det samme i dag, for det er den eneste mulighed, vi har."

Kaasgaard fik senere statsadvokatens ord for, at aftalen med journalisterne havde været i orden, efter at Tvinds advokater havde klaget over politimesterens fremgangsmåde.

I Århus vælger Allan Lund at se også denne dimension af forholdet mellem politi og presse som noget, der kan arbejdes positivt med. Han husker et tilfælde, hvor et medie gennem en læk var kommet i besiddelse af planen for en aktion, politiet havde forsøgt at holde hemmelig:

"Altså de sidder i den situation, der er unik for denne verden, at de alene har historien, og alligevel kan jeg lave en aftale om, at de ikke skriver den i en hel uge. Og lave en lidt kringlet aftale om, at når jeg brænder den af ved et pressemøde, så skal jeg undgå, at de andre får den samtidig. Altså det der noget for noget princip, ik'? Og når man først er kommet så langt, så er det pragtfuldt at arbejde med pressen. Sådan har jeg det."

Tillid

Aftaler og tillid er også en integreret del af bytteforholdet på det allermest basale niveau - nemlig i relationen mellem den enkelte journalist og den enkelte politimand.

Oplysninger til baggrund

En af de mere uformelle spilleregler er, at politifolk kan fortælle journalister langt mere, end de er interesseret i at få viderebragt til offentligheden, og forvente, at sådanne ønsker respekteres. Det sker for eksempel ofte under journalisters daglige rundringninger til politistationerne, forklarer lederen af Ekstra Bladets kriminalredaktion, Mette Fleckner:

"Når jeg taler med politiet hver dag, så opbygger vi et professionelt tillidsforhold, så de føler, de kan tale frit fra leveren også i en større sag. Det sker tit, at vi bare snakker, og jeg bliver orienteret, men kan ikke skrive noget. De stoler på mig, og hvis jeg skriver noget alligevel, så får jeg ikke noget næste gang. Sådan er spillereglerne."

Med denne form for uformel kontrol sikrer både politi og journalister sig, at journalister kan få baggrundsoplysninger i en bestemt sag. Og det er til politiets fordel, mener Jens Kaasgaard, Holstebro:

"Det er helt naturligt, og man er nødt til det for at bringe nogle misforståelser ud af verden. Det har alle respekteret. Det har jeg aldrig oplevet, at de ikke har."

Med ærlighed kommer man længst

I modsætning til mange andre kilder så er politiets rolle som kilde i nogle tilfælde begrænset af juridiske rammer eller hensyn til efterforskningen, som gør, at politifolk er nødt til at trække nogle grænser i forhold til, hvad de kan fortælle journalister.

Disse grænser bliver respekteret af journalisterne, siger Jens Kaasgaard:

"Uden at det skal misforstås, så tror jeg ikke, jeg har mødt en eneste journalist, som man ikke kunne lave en aftale med. Hvor man må sige: 'Der er nogle grænser, og de kan ikke gå længere.' Jeg har været udsat for det utallige gange i weekenderne i forbindelse med Tvind, hvor jeg er blevet ringet op fra TV 2 i Odense eller TV-Avisen og har sagt: 'Det kan da ikke være noget, I gider at køre fra Odense eller Århus for. Jeg kan ikke sige andet end det, jeg har sagt.' Og det vil de så godt alligevel, og det aftaler man så i telefonen, så de på forhånd ved det."

Allan Lund vælger i den slags situationer at stole 100 procent på journalisten og fortælle ham eller hende hele historien - også det han ikke burde sige:

"Så siger jeg: Sådan hænger historien sammen, men du kan godt se, det der kan ikke bringes i morgen på grund af det og det, så når du nu spørger mig, så vil jeg nok glide lidt af der. Jeg synes, du skal spørge mig der, der kan jeg give lidt mere, så du har en sammenhængende historie. Men hvis du spørger om de tre punkter der, så vil du høre mig sige: Jamen, det kan jeg ikke sige noget om af hensyn til efterforskningen, og det kan jeg heller ikke... og så har du ingen historie. Så jeg synes, at du skal gå den vej rundt."

Allan Lund er overbevist om, at hvis han er bevidst om, hvad journalister har brug for, så er de også villige til at gå langt for at hjælpe ham:

"Men hvis du har den holdning, at du altid siger nej, og du prøver at snyde dem, så har du tabt på forhånd. Pressen er jo lige så gode efterforskere som politiet, og retsplejeloven snævrer ikke så meget om journalisterne, som den gør om politiet, så de har ofte oplysningerne. Og at fortie sandheden eller lyve overfor pressefolk, det skal du heller aldrig gøre. Så jeg prøver mig frem efter situationen og forklarer, hvorfor jeg ikke kan svare. Jeg plejer ikke at sige, at det har jeg overhovedet ingen kommentarer til. Aldrig. Jeg giver altid en lille luns, så jeg ved, det kan hænge sammen. For historien skal jo bringes."

Kontrakter

De interviewede er meget bevidste om, at når udtalelserne er faldet, overgår kontrollen med stoffet til journalisterne. Derfor gælder det om at få en aftale i stand på forhånd om de betingelser, man vil medvirke på, understreger Jørn Bro:

"Mediekontakttræning er af stor betydning. For det er noget om, at vi ikke går i gang, før vi har gennemdrøftet, hvad handler det her om. Hvad er det for en vinkel, hvad skal jeg bruges til? Sommetider må man også, inden man starter, sige: 'Hvad er det for en vinkel, hvor mange sekunder giver du mig?' Hvis det er en 20-30 sekunder, svarer det til to sætninger. Så siger jeg: 'Der er to synspunkter, jeg vil have med - det synspunkt der og det synspunkt der. Det må du garantere mig, og ellers vil jeg ikke være med. Ellers bliver jeg klippet i stykker og kommer til at sige noget andet end det, jeg i virkeligheden ville sige.'"

Jørn Bros erfaring er, at når man først har fået aftalen, så bliver den også holdt. Han er ikke blevet snydt på noget tidspunkt. Men det er ikke altid, han har været i stand til at forudse den sammenhæng, som hans udtalelser er endt med at indgå i. Perspektivering er journalistens, og det må politiet leve med, siger også Per Larsen:

PERSONLIG KONTAKT I HERNING

Den lokale repræsentant for Herning Folkeblad møder hver dag op på Herning Politistation for at få en briefing fra døgnrapporten. Resten af pressekorpsen i Herning Politikreds ringer til kriminalinspektør Peter Nørgaard for den daglige gennemgang af døgnets begivenheder. Det kan på travle dage blive til telefonsamtaler med op til ti medier til forskel fra ordenspolitiet, som formidler sin døgnrapport i daglige telefonmøder med hele pressen på en gang.

»Årsagen er nok, at vores journalister på et tidspunkt har givet udtryk for, at de meget gerne ville have lov til at ringe og komme for at fastholde den personlige kontakt. Så det er for at efterkomme pressens ønsker. Men vi skal nok med på telefonmødet på et tidspunkt – for vi kan spare lidt ressourcer på den konto«, fortæller kriminalinspektøren.

»Der er altid kun én, der udtaler sig til pressen. Det er enten mig eller min stedfortræder. Det gør vi for at undgå at blive spillet ud mod hinanden. For vi ved jo godt, at pressen er lige så gode eller bedre afhørere og efterforskere end vi er. Og hvis man kan få nogen til at sige noget, hvor en anden indenfor samme organisation har sagt noget andet – ja, så er der noget at bore i«.

Til trods for de mange opkald mener Peter Nørgaard kun, at han bruger omkring en halv time om dagen på at tale med pressen. Den halve time er givet godt ud.

»Vi har ingen bøvl med pressen her. Vores holdning er, at der skal være så stor en grad af åbenhed som muligt. Og det giver et godt samarbejde. Så godt, at hvis vi har noget, der er lidt kontroversielt, kan vi få det til gennemlæsning, inden det kommer ud«.

"Jeg gider ikke at se artiklerne, før de kommer i avisen. Jeg har blind tillid til... jamen, ellers saver de jo den gren over, de selv sidder på. Hvis de skal bruge mig igen, så skal de behandle mig ordentligt. Der er jo ingen grund til at skrive andet end det, vi er blevet enige om. Til gengæld kan vi jo blive sat i et andet perspektiv - det må vi lære at leve med. Så længe man bare bliver citeret korrekt, så er det godt nok."

Men journalisters tidligere adfærd i samspillet med politiet kan dog godt have betydning for, hvor langt den enkelte politimand m/k vil gå næste gang, journalisten har brug for oplysninger. Jens Kaasgaard fortæller, at han har samarbejdet med en 10-15 journalister i løbet af Tvindsagen:

"Dem kommer man jo til at kende, og så ved man også lidt

om, hvordan det her egentlig vil blive brugt. Er det fordi, de skal have deres egen baggrundsviden opdateret, eller er det noget sensationelt? Hvad er det for en sammenhæng, det skal indgå i? Det synes jeg også betyder lidt, for der har da været nogle, der var på vej ud på et skråplan, hvor de troede, de havde noget godt, og jeg kan sige, jamen det der er der altså ikke noget kød på. Lad være med at bruge tid på det. Det må de selvfølgelig selv om, om de gør, men det er et spørgsmål om, om man kan tro på hinanden."

Udveksling af oplysninger

Ved at fokusere så stærkt på ordet bytteforhold kan der nemt opstå et indtryk af, at forholdet mellem journalister og politi er præget af evige og benhårde forhandlinger, hvor journalister kæmper for at presse citronen til det yderste, og politiet hele tiden forsøger at optimere deres egen nytteværdi af en samtale med en journalist.

Så enkelt er det naturligvis ikke. Bytteforholdet er i langt de fleste tilfælde mere underforstået end eksplicit i de daglige samtaler mellem journalister og politiet. På Ritzaus Bureau for eksempel, der ringer til alle landets politistationer flere gange om dagen, klares mange samtaler lynhurtigt, fordi journalisterne acceperer det, når politiet siger, at der er "ikke noget særligt i dag". De stoler på, at politiet generelt ved, hvornår de bør fortælle noget, selv om der selvfølgelig kan opstå stor uenighed om enkeltsager.

Politiet er heller ikke de eneste, der har informationer at byde på. Politiet begyndte først at efterforske Tvindsagen efter et dokumentarprogram på TV 2 i august 2000 beskrev en række ulovligheder i organisationen. Det etablerede den mistanke, som var nødvendig, for at Jens Kaasgaard kunne gå ind i sagen. Til forskel fra journalister kan politiet ikke bare begynde at undersøge alt, hvad de har lyst til:

"Vi kan ikke bare fare ud og begynde at lave en masse, hvis ikke der er en grund til at gøre det. Men journalister kan lave opsøgende journalistik og gøre alt stort set. Det kan betale for det for eksempel, og de kan gøre meget i udlandet, hvor vi intet kan gøre. Så vi oplever tit, at de har gode informationer."

Det benyttede Jens Kaasgaard sig også af, da Amdi Petersen blev fængslet i USA. Flere danske medier sendte deres egne korrespondenter af sted, og når de ringede til Kaasgaard for at få hans kommentarer til udviklingen, fortalte de også ham, hvad der foregik i USA.

PRESSEN UNDER EFTERFORSKNING

Pressen og politiet bytter ofte oplysninger, men der er også grænser i det spil. Nogle journalistiske arbejdsmetoder bevæger sig på kanten af straffeloven og kan tiltrække sig politiets professionelle opmærksomhed. Det skete for eksempel i forbindelse med Ekstra Bladets kampagne mod Ecstasy i sommeren 2000.

Sommeren 2000:

Ekstra Bladet indleder kampagnen "Stop Ecstasy", der skal sætte fokus på det farlige stof og politiets passive rolle i at bekæmpe stoffet. I den forbindelse køber journalist Kenan Seeberg 16 piller på den spanske ferieø Ibiza. Pillerne smugles hjem til Danmark, hvor de sammen med andre piller straks sendes til klinisk analyse på Glostrup Amtssygehus.

5. september 2000:

Kenan Seeberg bliver sigtet for narkohandel (køb af de 16 piller på Ibiza) af Københavns Politi. Han bliver bragt til politigården, afhørt i flere timer og får taget fingeraftryk.

10. november 2000:

Rigsadvokat Henning Fode beslutter, at Københavns Politi skal fortsætte efterforskningen af Kenan Seeberg. Sigtelsen lyder på narkohandel.

13. november 2000:

Politiet sigter nu også chefredaktionen på Ekstra Bladet – Hans Engell, Bent Falbert og Jan Jensen – samt pressefotograf Claus Lunde.

Primo juli 2001:

Efterforskningen afsluttes, og de fem sigtede bliver præsenteret for bødeforlæg. Kenan Seeberg og fotografen Claus Lunde skal hver bøde med 2000 kroner. De tre i chefredaktionen skal hver bøde med 5000 kroner. Ekstra Bladet nægter at betale og bringer sagen for retten.

Primo november 2001:

Ekstra Bladet og Københavns Politi mødes i retten. Dommer Bo Østergaard afsiger dom og ændrer de fem bødeforlæg til en advarsel for overtrædelse af narkotikalovgivningen. Dommeren skønnede, at de tiltalte havde begået mindre ulovligheder i forbindelse med ecstasy-kampagnen, men at der ikke var mulighed for at straffe for overtrædelserne, fordi formålet netop havde været at undersøge og advare mod det dræbende narkotika.

Jens Kaasgaard forklarer, at der mellem år og dag foregår en utrolig stor udveksling af oplysninger mellem journalister og politiet, og at denne handel er gavnlig for alle parter:

"Det er i begge parters interesse, og i sidste ende mener jeg også, at det er i offentlighedens interesse. Man kan jo ikke købe en journalist. Hvis de har en indgangsvinkel, så går de efter den, og de spiller kun med så længe, at de er sikre på, at det er i orden, og at de har deres journalistiske frihed. Og det samme kan man sige for politiets vedkommende. Hvis det er, man bliver misbrugt, så holder det også op. Alle er jo så professionelle og ved godt, at man har hver sin rolle."

De foregående to kapitler har beskrevet kilderelationen fra et ideologisk og et strukturelt synspunkt. Men det er på et tredje niveau - i den daglige kontakt mellem journalister og politifolk - at der i særlig grad foregår et arbejde med at professionalisere politiets rolle som kilde for medierne. Det handler især om at uddanne politifolk i medieforhold, at indlemme journalistisk tankegang i organisationen, og om at give opgaven med pressekontakt en høj prioritet rent tidsmæssigt.

Skepsis og utryghed

De politifolk, der er blevet interviewet til denne rapport, har alle tillid til deres egne evner til at håndtere samarbejdet med journalister, men de påpeger, at der blandt mange politifolk er en vis skepsis og utryghed ved mediernes arbejdsmetoder og motiver, og at det er nødvendigt at gøre noget ved det for at gøre politiet til en bedre kilde for medierne.

"Jeg plejer gerne at fortælle journalister: I er ikke klar over, hvilken opdragelsesopgave I har overfor de unge politifolk. For det er ikke os, der fortæller dem, at de skal holde sig fra pressen. Deres udgangspunkt er, at det værste der kan ske, det er at komme i pressen. Og at den naturlige fjende er journalisten for slet ikke at tale om pressefotografen. Hvem har skabt det billede? Lad være med at komme og fortælle, at det er politiledelsen. Det passer ikke," lyder det fra politimester Jørn Bro i Glostrup.

Tidligere erfaringer med pressen er noget, der vejer tungt og kan leve længe i en organisation som politiet. På Politiskolen er erfaringen, at myter om pressen flourerer i stor stil blandt politifolk, som altid har hørt om nogen, der er blevet citeret forkert eller beskrivelser af begivenheder, der ikke passede. Når den slags historier vandrer rundt i systemet, så kan de være med til at skabe deres egen virkelighed, hvor journalisterne kommer til at fremstå som nogen, der kun er ude på at skade politiet.

Obligatorisk lederkursus

For at eliminere denne lidt udefinerbare angst blandt politifolk for nærkontakt med pressen foregår der en målrettet uddannelses- og foredragsindsats om presseforhold indenfor politiet. Den største og vigtigste del foregår på Politiets Lederuddannelse, hvor kurset "Lederen i medierne" er obligatorisk for nyudnævnte ledere i politiet, mens det er frivilligt for politiets jurister og ledere i kontorsektoren.

Ifølge kursusplanen er formålet med kurset at uddanne ledere i "hensigtsmæssig kommunikation i forhold til medierne". For vicekriminalinspektør Arne Eirup, der leder Politiskolens afdeling for efter- og videreuddannelse, betyder det ganske

enkelt, at politiets ledere skal lære at håndtere samarbejdet med pressen i respekt for, at journalisterne lige som politiet har en opgave, som de skal løse:

"Det skal give kursisterne den sikkerhed, at de tænker, OK jeg har et eller andet, som jeg gerne vil fortælle, journalisten har en historie, som han eller hun gerne vil fortælle, hvordan mødes vi og får noget konstruktivt ud af det. Og de skal lære at tænke, hvad kan jeg bruge det her til - for eksempel få sendt et signalement ud - og så skal de lade være med at gå i panik, fordi der er en eller anden, der pludselig har fået en mikrofon i hånden."

Kurset varer tre dage og – som det fremgår af nedenstående kursusplan - giver det primært indsigt i journalistiske arbejdsmetoder og praktisk træning i pressekontakt og interviewsituationer:

- Forhold til radio- og tv-mediet: *journalistens arbejde; mediernes muligheder og begrænsninger; og budskabets betydning og opbygning*
- Medietræning: *selvkonfrontation; selvforståelse; kropssprog; og image*
- Politi og presse: *gennemgang af forholdet politi/presse i en aktuel sag; Medieansvarsloven; journalistens regelsæt*
- Politi og den skrevne presse: *Forhold til hhv. landsdækkende og lokale aviser/blade; og den daglige kontakt med den skrevne presse*
- Debataften med aktuel gæst
- Internettet - morgendagens nyhedsformidling: *hjemmesidens opbygning; udvikling af hjemmesider og hvad politiet kan bruge dem til; surfing på det globale hjemmesidemarked specielt med kommunikations- og efterforskningsmæssigt indhold; og erfaringsudveksling*

Dette kursus kan siden følges op med kurset "Information og Public Relations", hvor deltagerne lærer at lave en kommunikationsplan, at håndtere kommunikation op og ned i organisationen samt at tage vare på politiets image.

Underviserne på kurserne er professionelle journalister fra både de skrevne og elektroniske medier som for eksempel Morten Løkkegaard fra TV-Avisen. Politiet har også trukket på kommunikationsfirmaer til forløb med medietræning.

Denne tilgang er den bedste og mest givende, mener Arne Eirup:

"Vi er holdt op med at gøre det selv. Dybest set kan vi jo sagtens stille de samme spørgsmål på samme måde med samme tonefald i samme mikrofon, men det er ikke en rigtig journalist. Det er bare Ole eller Arne eller en anden, der står der, og det duer ikke. Nej, en rigtig journalist, det ved man, hvad er. Der er den der autoritet og autenticitet, når der står en journalist overfor dig med mikrofonen, også selv om det er det rene mikrofonholderinterview."

Ifølge Arne Eirup giver kursisterne bagefter udtryk for, at mødet med medierne er blevet afdramatiseret, og at de føler sig bedre klædt på til at kunne gå ind på lige vilkår og levere noget fornuftigt, som begge parter kan have glæde af:

"Jeg tror, de for det første opdager, at det ikke er farligt. Jeg tror også, at det er godt at opleve, at det gør ikke noget, at man tænker sig om. Der er jo masser af mennesker, der er kommet galt afsted ved at føle sig forpligtet til at svare på noget, de ikke ved noget om. Det er legalt at sige, at det der ved jeg ikke noget om. Og det er fair nok at sige, at det her vil jeg ikke sige noget om. Det er ikke noget godt svar at give, men hellere det end at begynde at lyve."

Journalist i politiorganisationen

En anden form for professionalisering, der endnu ikke har vundet det store indpas i dansk politi, men dog eksisterer, er at ansætte journalister i organisationen. En sådan er kommunikationsrådgiver hos Rigspolitiet, Søren Kragh Pedersen.

Søren Kragh Pedersen ser det som en af sine vigtigste opgaver at gøre det nemmere for journalister at bruge Rigspolitiet som kilde - for eksempel i akutte situationer, hvor en deadline presser sig på:

"Mange af de personer, der er centralt placeret og hyppigst udtaler sig, er også meget meget travle mennesker, som er meget bundet op af møder og kontakter udadtil. De er svære at få i tale og få fat på, men der har jeg så mulighed for stort set at komme igennem til hvem som helst og sige: "Det er altså nu, og det er vigtigt, at vi kommer med en udtalelse, inden at klokken bliver 17.00 eller 17.30, eller hvornår det nu er."

Søren Kragh Pedersen er uddannet journalist og har arbejdet både på Jyllands-Posten og TV-Avisen. Derfor kender han journalisterne behov og arbejdsvilkår, og det har han blandt andet udnyttet til tv-mediets fordel.

På et tidspunkt var *Station 2* kommet med et ønske om at se, hvordan det internationale politisamarbejde fungerer i forbindelse med en kompliceret sag. Den slags kan det være svært at dække billedmæssigt, men Søren Kragh Pedersen fik udvirket, at tv-holdet fik lejlighed til løbende at filme nogle af de møder og begivenheder, der gik forud for sagens offentliggørelse.

"Nu kunne de så vise et langt forløb, hvor sagen kørte med internationale møder og rejser meget langt væk, i stedet for at det blev noget med tre mænd i et studie. Det kunne aldrig have ladet sig gøre, hvis der ikke havde været en med indblik i, hvordan medierne arbejder, og som ved, hvor svært det egentlig er for dem at fortælle sådan en historie", fortæller han.

Søren Kragh Pedersen bruger også en del af sin tid på at være isbryder i organisationen for journalister, der gerne vil beskrive politiets arbejde, blandt andet ved at fungere som mægler i den indledende fase af forhandlinger mellem politi og journalister i konkrete sager. For eksempel fik folkene bag DR-programmet "Krimizonen" lov til at høre om Rigspolitiets efterforskning af en børnepornosag:

"Det var første gang, der blev lukket så meget op, og hvor man kom så tæt på efterforskerne. Men der havde jeg talt med de journalister om, hvad det var, de ville, og jeg var sikker på deres etik, og at de ikke ville gå ud og hænge nogen unødigt ud. På de præmisser får jeg så overtalt efterforskerne til, at de skal stille op, og de fandt ud af, at det godt kunne lade sig gøre, og at journalisterne ikke var

så slemme. Og jo flere af den slags succeshistorier, jo nemmere bliver det", fortæller Søren Kragh Pedersen.

Hvert medie sit interview

Professionaliseringen af kilderollen giver sig også udtryk i, at der afsættes en del tid til opgaven. Flere af de interviewede fortæller, hvordan en seriøs varetagelse af rollen som kilde nemt kan fylde både halve og hele arbejdsdage.

En af de ting, der tager tid, er at imødekomme mediernes ønske om at få en personlig kommentar på en historie fremfor at skulle hente oplysningerne ved et pressemøde.

Politimester Jens Kaasgaard, Holstebro, fortæller, at han i perioder i forbindelse med Tvindsagen og anholdelsen af Amdi Pedersen i USA har været oppe på at give 50 interviews om dagen, selv om de spørgsmål, han blev stillet af journalisterne fra de forskellige medier, stort set var de samme hver gang:

"Vi har ikke brugt pressemøder en eneste gang med Tvind. Det er måske mig, der har en fejlagtig opfattelse, men hvis vi gjorde det i sådan en sag her, så bliver det lidt kunstigt, for jeg vil vædde på, at tv-medierne bagefter ville have deres egne interviews alligevel. De vil ikke have, at alle de andre sidder og har det samme. De vil have deres egen indgangsvinkel og deres egen mikrofon med TV2-logo på. Og sådan er den skrevne presse også i et vist omfang, så jeg tror ikke, pressemøder ville have taget ret meget af brodden i den sag."

Chefkriminalinspektør Per Larsen fra Københavns Politi har samme indstilling:

"Det der med at samle folk til et pressemøde og fyre den af i et hug, det har vi opgivet. Det vil pressen ikke. De vil alle sammen have deres egen vinkel på historien. Du kan måske bruge et pressemøde til at give faktuelle oplysninger, så du kun behøver at fyre dem af en gang, men du kan lige så godt indstille dig på, at de skal alle sammen lige have en lille historie. Det er vilkårene, og det affinder vi os med."

Det er en indstilling, der koster. Både Jens Kaasgaard og Per Larsen oplever kontakten med pressen som utroligt hårdt arbejde, der dræner dem for energi:

"Der har været op til 50 opkald om dagen nogle gange, og det er altså virkelig meget, når man taler om journalister. Det er ufattelig meget. Det har været fuldstændig ved at gå i sort nogle gange, hvor jeg næsten ikke kunne overkomme det," fortæller Jens Kaasgaard.

I København fortæller Per Larsen den samme historie:

"Det er hårdt arbejde at være offer for opmærksomheden. Nej, hvor er det hårdt arbejde. Men vi har den

TELEFONMØDE TAGER PRESSET I ASSENS

Når det går hedest til i Assens, er der omkring ni medier, der gerne vil have en snak med politiet. Og det har de mulighed for ved to daglige telefonmøder. En ordning der så dagens lys for halvandet år siden.

"Det er jo en pestilens, at man hele tiden har mange henvendelser. Så kan man fortælle det samme igen og igen. Og i en politikreds af vores størrelse, hvor der kun er en vagthavende, kan man jo ikke kaste alt, hvad man har i hænderne, for at servicere en journalist. Og så kan han lige blive færdig med den ene, så ringer den anden og den tredje og så videre," fortæller politiinspektør Ib Rigelsø om baggrunden for de to daglige telefonmøder.

Hos Assens Politi har man også gjort en del ud af Internettet. På www.politi.dk/p26/ kan journalister og borgere blandet andet finde uddrag af døgnrapporten. Efterfølgende kan journalisten så ringe til stationen for en uddybning. Samlet bruger Assens Politi omkring 1 times arbejde dagligt på pressen.

indstilling i Københavns Politi, at hvis vi har spillet bolden, så spiller vi den med alle. Ikke noget med at for-beholde noget til Berlingske Tidende eller Politiken. Hvis folk melder sig på banen, så får de den samme behandling alle sammen - om det så er TV Stop, selv om det godt ind imellem kan føles som skønne spildte kræfter. Der er jo forskel på kundekredsen, om du får en eller halvanden million mennesker i tale eller bare to ludere og en lommetyv."

E-mails og døgnåbent

I Århus bruger chefkriminalinspektør Allan Lund også megen tid på at facilitere pressens muligheder for at lave deres egne historier. Allan Lund bruger i snit 3,5 timer om dagen på mediearbejde og har fast træffetid for pressen hver dag fra kl. 13.00 til cirka 14.30. Før i tiden plejede han at læse de samme historier fra døgnrapporten op for hver enkelt journalist, men det blev for kedeligt, syntes han - både for ham selv og medierne. Nu er han begyndt at e-maile historierne ud på forhånd - sommetider sammen med statistikker eller korte indlæg om de tendenser, han ser i politiets arbejde netop nu:

"Jeg tænkte, at hvis jeg nu laver det som en mail og selv lader dem vise interesse for det her, så er det ikke det samme de skriver, og det samme de spørger til. Den der time eller halvanden fra et til to, den bruges stadigvæk, men ikke som før. Hvis de ringer tilbage, så er det med noget mere individuelt, det som kører på redaktionen i øjeblikket."

Til trods for sin offensive pressepolitik føler også Allan Lund, at samarbejdet med pressen kan føre til en uoverskuelig arbejdsbyrde, der kommer i vejen for andre opgaver, hvis ikke han lægger nogle begrænsninger på:

"Før var det sådan, at journalisterne ringede hele tiden. Hver gang de lige sad og fik en ide oppe på redaktionen, så ringede de. Men jeg kan ikke bruge 7,4 timer til det hver dag. Derfor har jeg sagt, at I skal skåne mig fra 10.00 til 12.-12.30. Hvis de ringer kl. 11.30 nu, så siger jeg: "Kan du klokken? For hvis du kigger op på opslagstavlen, så sidder der et stort opslag med en aftale med Århus politi, hvor der står, at du kan ringe mellem kl. 13.00 og 14. 00." Jeg kan ikke styre det ellers."

Ikke desto mindre kan alle journalister ringe til Allan Lund privat døgnet rundt, hvis historien kræver det.

"Alle de telefonnumre, jeg kan træffes på privat, der har jeg sagt til dem, at der er åbent hus 24 timer i døgnet. Og de benytter det iskoldt. Og det vil sige, at hvis de ringer til mig kl. 22.00 eller 23.00 om aftenen, så får de aldrig et beskidt svar."

Personlighed tæller også

Den professionalisering af kilderollen, som politiet beskriver her, må siges at være ret praktisk orienteret og nede på jorden. Taget for pålydende er den indrettet på at servicere pressen ved at give tid til opgaven og lære politifolk, hvordan de bliver gode kilder.

Interviewene viste imidlertid også, at der skal mere til end kurser for at udvikle sig til at være en god kilde. Personlighed og vilje er også afgørende for evnen til at tale mediernes sprog. Per Larsen siger for eksempel:

"Selv om du kan lære meget, så tror jeg grundlæggende, at det har noget at gøre med, hvilken personlighed du er, og den erfaring du selv har opbygget. Jeg tror ikke, at nogen bare kan hoppe ind og overtage frakken, når jeg engang går på pension. Vi er jo forskellige som personer, og vores holdninger er forskellige."

Udviklingen i politiets rolle som kilde for medierne er i de foregående afsnit blevet beskrevet med ord som samfundspligt, købmandshandel, gensidig tillid og tilpasning. Men det er ikke hele billedet. Justitsministeriet trækker i øjeblikket i en anden retning med et forslag til cirkulære om retningslinier for politiets samarbejde med pressen, som vil introducere et stærkt element af kontrol i kilde-relationen. Cirkulæret vil give politiet pligt til at kontrollere, at journalister og fotografer arbejder på bestemte måder, og det vil også give politiet ret til at gennemgå journalisters materiale og kræve, at passager slettes eller personer tilsløres forud for offentliggørelsen.

Udkastet bærer titlen "Cirkulæreskrivelse til politiet og anklagemyndigheden om retningslinier for politiets samarbejde med pressen", men på trods af den generelle titel, så forholder det sig kun til én meget specifik journalistisk arbejdsmetode. Det er den, hvor pressen går backstage og ønsker at følge politiets arbejde i situationer, som normalt ikke er åbne for offentligheden, ved for eksempel at ledsage politiet på patrulje eller overvære politiets arbejde på politistationen.

Problemet er, at som konsekvens af denne form for journalistisk fokus på politiets arbejde, konfronteres de borgere, som politiet er i kontakt med under journalisterne arbejde, også med medierne. Spørgsmålet er, hvem der har ansvaret for, at der tages behørigt hensyn til disse menneskers krav på privatliv, sådan at der ikke uberettiget foregår

optagelse af sådanne personer eller uberettiget videregives billeder, lydoptagelser eller oplysninger om dem?

HISTORIER FRA EN POLITISTATION

Hvornår har en medvirkende i et dokumentarprogram givet samtykke til at blive filmet? Det var det store spørgsmål i medierne, efter at DR 1 sendte Lars Engels' dokumentarserie "Historier fra en politistation" i efteråret 2000. Efterfølgende klagede flere af de medvirkende. De mente ikke havde givet samtykke, eller også mente de, at de ikke havde været i stand til det på optagelsestidspunktet.

I "Historier fra en politistation" blev hverdagen på den københavnske politistation, Station 1, skildret i 14 afsnit, som var blevet til gennem 10 måneders optagelser i 1998 og 1999.

12. november 2000 bragte Politiken en artikel om en kvinde, der følte sig udstillet i programmet. I det første afsnit så man kvinden skrike og jamre sig. Hendes ansigt var vendt mod gulvet, mens hun mumlende truede med at begå selvmord. Kvinden var tydeligt påvirket, og betjentene satte hende i detentionen. Her var hun så urolig, at det blev vurderet, at hun skulle have alt sit tøj af for ikke at gøre skade på sig selv. Efterfølgende så man kvinden liggende foldet sammen på gulvet som en baby, nøgen og forvirret. Et par dage senere, da afsnittet blev genudsendt, var sekvensen med kvinden klippet ud. Hun havde i mellemtiden klaget til DR, da hun ikke mente, at hun havde givet sit samtykke til at medvirke.

»Jeg kan ikke udtale mig om den konkrete klage, da DR har indgået forlig med kvinden. Men jeg holder fast ved, at jeg har opnået samtykke fra de medvirkende. Jeg har spurgt alle, om de ville være med, og de har sagt ja«, sagde Lars Engels dengang til Politiken.

I februar 2001 lå der i alt ni klager på daværende dokumentarchef Arne Illums bord. Alle sammen fra medvirkende i programmet, som ikke mente at have givet samtykke. Enkelte sager er endt som erstatningssager, blandt andet kræver en familie 200.000 kroner i erstatning. Udsendelsen viste, hvordan politifolk ransagede familiens lejlighed og de senere afhøringer af manden. Seerne var også med på en kigger, da manden kastede op, hvilket ifølge familiens advokat, Allan Falk, var særligt ydmygende og nedværdigende. Denne sag er endnu ikke berammet til domsforhandling.

Hidtil har det været op til journalisterne på stedet at sikre sig borgernes samtykke til medvirken eller efterfølgende at sløre dem, så retten til privatliv sikres. Men på baggrund af nogle klager over blandt andet Lars Engels' programmer om arbejdet på Station 1 i København, der blev vist på DR1 i slutningen af år 2000, besluttede Justitsministeriets Civil- og Politiafdeling, at det var nødvendigt at diskutere med politiet og medierne, på hvilke betingelser politiet i fremtiden kan tillade journalister at overvære deres daglige arbejde.

Diskussionerne har vist sig at være endog meget vanskelige. Da Folketingets Retsudvalg rykkede for retningslinierne i oktober 2001, meddelte Justitsministeriet, at der nok ville gå adskillige måneder endnu, før de ville foreligge. I maj 2002 var kontorchef Lennart Lindblom stadig usikker på, hvornår cirkulæret ville blive til virkelighed. ”Men jeg håber da meget på september 2002”, sagde han ved den lejlighed.

I denne sammenhæng er det værd at se lidt nærmere på planerne om et cirkulære. For det første fordi cirkulæret sigter på at lave en ramme for kilderelationen, som vil give bestemte kilder en hidtil uset grad af kontrol over den redaktionelle proces. For det andet fordi denne udvikling af kilderelationen bestemmes af andre end de journalister og politifolk, som til daglig er i kontakt med hinanden og altså har den primære relation.

Principperne i cirkulæret

Baggrunden for cirkulæret er en opfattelse af, at når politiet giver journalister lov til at overvære deres daglige arbejde, så påtager politiet sig også en form for ansvar for at beskytte de personer, som politiet kommer i berøring med under det arbejde, som medierne følger. Spørgsmålet er så, hvordan politiet i praksis kan medvirke til en sådan beskyttelse?

Efter diskussioner med anklagemyndigheden og politiets forskellige organisationer sendte Justitsministeriet i foråret 2001 et udkast til cirkulæret til høring hos blandt andre mediernes og journalisternes organisationer. Udkastet var baseret på en række principper, som skal gælde for både den skrevne presse og de æterbårne medier, uanset om der tages billeder eller ej:

- ◆ Pressen kan normalt kun følge politiets arbejde, når det foregår på frit tilgængelige steder. Her kan pressen lave optagelser af lyd og billeder uden samtykke fra de personer, som politiet møder – dog ikke hvis personerne protesterer i forbindelse med anholdelser, visitationer eller lignende.
- ◆ Pressen kan kun følge politiets arbejde på ikke frit tilgængelige steder som for eksempel private hjem, hvis de berørte personer giver deres samtykke hertil. Politiet skal så vidt muligt sikre, at samtykket foreligger, før pressen får adgang til et ikke frit tilgængeligt sted.
- ◆ Det er pressens opgave at indhente samtykke fra de berørte personer.
- ◆ Umyndige personer eller personer, som mangler evnen til at forstå betydningen af et samtykke på grund af for eksempel deres psykiske tilstand eller påvirkning af stoffer og alkohol, kan ikke afgive et gyldigt samtykke. For at

være gyldigt skal et samtykke indhentes på et sprog, som den berørte person forstår.

- ◆ Hvis politiet bliver opmærksom på, at en person ikke er i stand til at give gyldigt samtykke, skal politiet sørge for at afbryde pressens tilstedeværelse.
- ◆ Et gyldigt samtykke kan til enhver tid tilbagekaldes, og så skal pressen holde op med at indsamle eller sidenhen bringe informationer, lyd og billeder af den pågældende.
- ◆ Politiet kan til enhver tid nægte eller afbryde pressens tilstedeværelse og indsamling af lyd og billeder - eller kræve sletning og sløring - af hensyn til forebyggelsen eller efterforskningen af lovovertrædelser, eller hvis der er behov for at beskytte sigtede, vidner eller andre.
- ◆ Politiet har ret til at gennemgå fotos, råbånd og sammenklipning og kan kræve, at noget slettes eller sløres forud for offentliggørelse.
- ◆ Billed- og lydoptagelser fra et bestemt samarbejde med politiet må ikke bruges til andre formål uden tilladelse fra politiet.

Forslaget lægger altså op til, at både politiet og personer, der er involveret i en politiforretning, med hver sine begrundelser får ret til at standse journalister og fotografers indsamling af materiale på stedet, ligesom politiet får krav på at kunne deltage i den senere redigering af materialet. Samtidig skal politiet agere som kontrollant af pressens arbejdsmetoder på stedet og skride ind på de berørte personers vegne, hvis politiet vurderer, at et samtykke ikke er godt nok, eller en person fortryder sit samtykke.

Principielle problemer i forslaget

Forslaget er blevet mødt med massiv modstand fra medier som Danmarks Radio og TV 2/DANMARK, som igennem årene har haft stor succes med programkoncepter som "Historier fra en politistation" og *Station 2*, hvor journalister og fotografer er med politiet på arbejde.

I hørings svar til Justitsministeriet peger både Danmarks Radio og TV 2 på de samme principielle problemer i forslaget set fra et mediesynspunkt:

- Cirkulæret vil begrænse muligheden for at lave optagelser af billeder og lyd på frit tilgængelige steder på måder, der går langt videre end den lovgivning, der allerede eksisterer på området.
- Det er uforeneligt med principperne for en fri presse og på kanten af forhåndscensur, hvis politiet kan forhindre optagelser, eller hvis politiet senere kan sidde med i redigeringsrummet og kræve, at visse optagelser ikke offentliggøres.
- Det er problematisk, hvis politiet kan lægge begrænsninger på, hvordan optagelser senere kan bruges i en anden sammenhæng.
- Det er dybt problematisk, hvis de personer, som tidligt i processen har givet deres samtykke til medvirken, til enhver tid kan trække dette samtykke

tilbage. I sin yderste konsekvens kan det betyde, at dyre tv-produktioner må kasseres langt henne i produktionsprocessen

Begge tv-stationer mener, at deres medarbejdere fuldt ud er i stand til at vurdere, om de mennesker, de kommer i kontakt med ved at følge politiets arbejde, er i stand til at overskue konsekvenserne af at sige ja til at medvirke i et tv-program. Begge stationer understreger også i deres høringsvar, at de under ingen omstændigheder vil lade politiet deltage i redigeringen af deres programmer eller give politiet mulighed for at bestemme, hvordan tv-stationen senere kan få lov til at genbruge materialet, når det er blevet lagt i arkiv.

I DR's nyhedsbrev fra juni 2001 mente DR's generaldirektør, Christian Nissen, at Justitsministeriets planer om et cirkulære var en dårlig ide og en overreaktion på nogle enkelte sager, der vil skade den eksisterende kilderelation mellem politi og presse:

"I mange, mange år har der været et udmærket samarbejde mellem DR og politiet. Et samarbejde, hvor hver part kendte sin rolle og holdt sig til den. Det bør ikke sættes over styr, blot fordi der i den seneste tid har været fremført kritik omkring nogle enkelte programmer. En kritik der nu vurderes af pressenævn og domstole. Lad os afvente resultatet af den behandling og så sammen se på, om der er brug for nogle supplerende vejledende retningslinier", skrev DR's generaldirektør.

Journalistik på særlige præmisser

Skulle cirkulæret blive gennemført, må den logiske konsekvens af tv-stationernes argumenter være, at DR og TV 2/DANMARK undlader at bringe historier, hvor journalister følger politiet i deres daglige arbejde.

Det er i forvejen en problematisk journalistisk arbejdsmetode, der kun bør bruges i ganske særlige tilfælde, hvor informationer af betydning for samfundsdebatten ikke kan skaffes på andre måder, mener formanden for Dansk Journalistforbund, Mogens Blicher Bjerregård.

Journalistforbundets formand skrev i april 2001 på forbundets hjemmeside, at selv om uafhængige journalister naturligvis ikke kan acceptere, at politiet kan blande sig i redigeringen af det journalistiske materiale, så må de alligevel respektere, at stoffet er kommet i hus på blandt andet politiets præmisser:

"Den uafhængige politireporter ... må derfor være indstillet på, at både medierne selv og politiet har et ansvar at varetage undervejs, og at det i nogle situationer kan betyde, at der må kunne indgås frivillige aftaler om i hvilket omfang, politiet kan sidde på bagsædet hos pressen."

For Mogens Blicher Bjerregård er det afgørende, at sådanne aftaler baseres på traditionen for, at medierne selv er med til at lave spillereglerne for journalistisk arbejde – og ikke på et overordnet regelsæt i form af et cirkulære fra Justitsministeriet. Medierne og politiet skal efter formandens mening selv tage hånd om de aftaler, som parterne finder nødvendige i forbindelse med den særskilte politireportage:

"Disse aftaler vil være forskellige afhængige af personer, geografi, omstændigheder og meget andet. Det er klart, de involverede parter bedst ved, hvilken aftale der skal indgås i den pågældende situation, og at de ser sig i stand til at formulere den meget præcist."

INGEN KILDER TIL POLITIET

Et af de områder, hvor presse og politi oftest støder sammen, er, når politiet ønsker at få udleveret journalister og fotografers råbånd og notater i forbindelse med opklaringen af verserende sager. Her møder politiet voldsom modstand fra medierne, der for det første ønsker at beskytte sine kilder, og for det andet ikke vil kunne mistænkes for at lave politiarbejde.

2001:

Københavns Politi ønskede råbånd og notater udleveret fra journalist Jacob Billing i forbindelse med dokumentarudsendelsen "De pædofile danskere". Umiddelbart før udsendelsen anmeldte Jacob Billing to af de medvirkende til politiet, som derefter ønskede yderligere materiale i forbindelse med efterforskningen. Jacob Billing og Nordisk Film nægtede, og en kendelse fra Københavns Byret i februar 2001 gav dem medhold. Politiet ankede, og sagen fortsatte til Østre Landsret, der dog stadfæstede byrettens dom i juni 2001. Landsretten lagde vægt på, at optagelserne og noterne ikke ville have nogen afgørende betydning for sagens opklaring. Den fandt ikke, at politiets krav oversteg mediernes behov for at beskytte deres kilder. I august 2002 besluttede Højesteret imidlertid, at dele af råbåndene samt notater skulle udleveres til politiet.

1999:

I forbindelse med de voldsomme uroligheder på Nørrebro i november 1999 forsøgte politiet at få udleveret råbånd fra 13 tilstedeværende medier. Efter fire omgange i retssystemet endte det med, at pressen fik medhold. Materialet blev ikke udleveret. Politiet forsøgte sig først i byret og landsret og prøve til sidst at få tredjeinstansbevilling gennem Procesbevillingsnævnet, så sagen kunne prøves ved Højesteret. Dette afviste Rigsadvokat Henning Fode med henvisning til, at Højesteret næppe kunne formodes at ændre på Østre Landsrets afgørelse.

Lokalt politi vil bestemme selv

Den langstrakte fødselsproces kunne tyde på, at cirkulæret vil lide samme skæbne som tidligere forsøg på fra officielt hold at regulere forholdet mellem politi og presse. I oktober 1979 fremlagde en arbejdsgruppe, der havde rigsadvokaten til som formand og repræsentation fra politiledelsen og politiets organisationer et udkast til *vejledning vedrørende udtalelser til pressen*. På en konference på Journalisthøjskolen blev udkastet stærkt kritiseret af pressen, som fandt, at det var formynderisk og ville gøre samarbejdet mellem politi og presse mere besværligt – ikke lettere. Derfor blev udkastet aldrig udsendt, og det er et af arbejdsgruppens medlemmer, nuværende politimester i Glostrup, Jørn Bro, godt tilfreds med i dag. Han siger:

"Jeg tror, at vi inden for politiet skal være meget varsomme med at lave retningslinier for kontakten til pressen. Og det hænger sammen med, at vores virkelighed er så forskellig – om man er en lille politikreds eller en stor politikreds, om man er i Ringkøbing eller på Vesterbro, om man sidder i en central afdeling, er man i høj eller lav position, er man meget tæt på den politiske

beslutningsproces, eller er man alene fagmand. Det bliver meget kunstigt og bureaukratisk og virker på mange måder ret hæmmende, hvis der gives for mange retningslinier."

Jørn Bros syn på det problematiske i faste retningslinier for politiets forhold til pressen deles af blandt andre chefkriminalinspektør Allan Lund, politimester Jens Kaasgaard og chefkriminalinspektør Per Larsen. Det betyder ikke, at de ikke anerkender den problemstilling, som cirkulæret ønsker at regulere, men de vil hellere selv afgøre, hvordan forespørgsler fra medierne om at overvære politiets arbejde skal tackles.

I øjeblikket har politikredsene vidt forskellig praksis på området. I Glostrup politikreds har Jørn Bro lukket for kamerahold på bagsædet af politibilerne, mens skrivende reportere er velkomne til at følge med politiet helt ind i centrum for begivenhederne. At der optages billeder er en afgørende forskel for politimesteren:

"Jeg synes, det er noget sludder, at man spørger dem: Pressen er med, det har du ikke noget imod vel? Vi skal nok lige skjule dit ansigt. Jamen, de er så rundt på gulvet, så de ved ikke, hvad de siger ja til. Jeg synes, det er hensynsløst. Det kan man ikke."

I Holstebro politikreds har Jens Kaasgaard også betænkeligheder ved at lade kamerahold følge politiets arbejde, men har indtil videre tilladt det ved at indgå konkrete aftaler:

"Vi sikrer os altid, at hvis de [medierne] vil med, så må de selv sørge for efterfølgende at få tilladelse fra de pågældende. Ellers må de simpelthen tage det ud af udsendelsen, for ellers kan vi ikke forsvare det."

Aftalen mellem medierne og politiet er mundtlig og giver om nødvendigt politiet mulighed for se indslaget inden udsendelsen. Men systemet er i bund og grund baseret på tillid, forklarer politimesteren:

"Hvis de ikke overholder aftalen, så kan de ikke komme igen en anden gang. Så de har ikke nogen interesse i at snyde. Hvorfor skulle de det? Og det har de heller aldrig gjort."

Mens et ord er et ord i Vestjylland, så insisterer Københavns Politi på en skriftlig aftale i form af en standardkontrakt, hvis et tv- eller filmmedie ønsker at følge politiets arbejde i en længere periode.

Per Larsen forklarer, at kontrakten blev udarbejdet i et forsøg på at undgå, at der udefra blev lagt strammere reguleringer ned over politiets samarbejde med pressen:

"Derfor har vi selv meldt ud, at vi skal virkelig varetage de svages interesser her. Vi er fuldstændig ligeglade med, hvad et medie laver af optagelser, men hvis vi medvirker, vil vi sikre os, at der ikke er nogen, der bliver krænket, og hvis de bliver krænket, så skal de i hvert fald selv have givet tilsagn om det. Vi skal varetage de personers interesser, som ikke selv er i stand til det."

En nærmere gennemgang af Københavns Politis standardaftale viser dog, at hensynet til de personer, der uforvarende kommer i kontakt med politiet, er den mindste del af kontrakten. Ellers sigter kontrakten primært på at beskytte politiets taktiske koncepter og oplysninger, der "ifølge sin natur er klassificeret fortroligt

eller derover." Det er i forbindelse med disse hensyn – og ikke for at varetage de svages interesser - at Københavns Politi betinger sig ret til at se råband og færdigklippede udsendelser inden offentliggørelsen med henblik på at få slettet kompromitterende passager. Kontrakten giver også ansatte ved politiet mulighed for bede sig fritaget for at deltage i udsendelserne, noget som politiet om nødvendigt kan håndhæve ved forbud mod at anvende optagelser, der kan identificere ansatte i politiet, som ikke ønsker at medvirke.

Politiets troværdighed på spil

Fra et mere overordnet synspunkt er det vanskeligt at forestille sig, at et demokratisk samfund kan leve med retningslinier for politiets samarbejde med pressen i den form, som Justitsministeriet har foreslået. Det vil i givet fald være et markant brud på idealet om, at frie medier i kraft af deres uafhængighed kan føre kontrol med magthavere som politiet, hvis politiet samtidig i bestemte situationer kan kontrollere såvel indsamlingen som redigeringen af journalistisk materiale.

Men derudover kan retningslinier af den type, som Justitsministeriet foreslår, også have andre konsekvenser for kilderrelationen mellem politi og presse:

- ◆ Politiets generelle troværdighed i kilderollen vil blive svækket, fordi den brede offentlighed kan komme i tvivl om hvilke nyheder om politiets virke, som politiet på forhånd har været inde og censurere.
- ◆ Det underliggende modsætningsforhold mellem politi og presse vil blive forstærket og skal nu også rumme en dimension af gensidig mistænksomhed. Det kan ikke afvises, at det vil have konsekvenser for samarbejdet mellem politi og presse i forbindelse med andre typer af historier også.
- ◆ Centrale retningslinier berører såvel politifolk som journalister muligheden for fleksibilitet i kilderrelationen, så der kan laves aftaler, der tager hensyn til lokale forhold – herunder graden af tillid i allerede etablerede relationer mellem politiet og et bestemt medie/journalist.

Baggrunden for cirkulærets tilblivelse er et ønske om at beskytte en tredje og svagere parts interesser, når politi og medier kommer tæt på hinanden. Men spørgsmålet er, om ikke Justitsministeriet forsøger at placere ansvaret for løsningen det forkerte sted. Planerne om et cirkulære kom jo netop af, at Justitsministeriet har modtaget klager, hvor journalister og medier bebrejdes, at *de* – og ikke politiet – har taget for let på deres ansvar i den forbindelse. Derfor må problemet også løses ved at kræve af medier og journalister, at de skal udvise større ansvarlighed i forhold til de mennesker, som uforvarende kommer til at optræde som en integreret del af historier om politiets arbejde. Om nødvendigt kan der indføres forskellige sanktioner overfor medier, der ikke lever op til ansvaret, men det er vigtigt, at det ikke er sanktioner, der administreres af politiet i direkte forbindelse med produktionen af det journalistiske arbejde.

Søndag 10. februar 2002 gjorde en fisker i Præstø et makabert fund. I havnen fandt han liget af en ung pige. Det viste sig at være den 14-årige Sonay Ashraf Ahmad Mohammad. Pigen var kommet til Danmark med sine irakiske forældre i 1997, men havde før sin død været i pleje hos en dansk familie. To år tidligere havde hendes far forsøgt at strangulere hende med en el-ledning, fordi forældrene mente, at Sonay ikke længere var jomfru og derfor havde bragt skam over familien. Nu var hun død, og der var ikke langt til spekulationer om, at pigen havde været offer for et æresdrab.

Rejseholdets efterforskning af mordet på Sonay dominerede den ellers helt almindelige uge fra 11. til 17. februar 2002, som var udgangspunktet for en undersøgelse af det daglige politistof i seks forskellige medier for at se, hvad det kunne fortælle om kilderelationen mellem presse og politi.

De seks medier

Formålet med undersøgelsen var at finde frem til nogle generelle tendenser i journalisters omgang med politiet som kilde. De seks medier blev derfor udvalgt på tværs af medietyper og geografi og sådan, at de var et rimeligt godt udtryk for de mange forskellige typer af nyhedsmedier, som danskerne jævnligt kommer i kontakt med, og som alle bringer nyt fra politiets verden. Valget af medier er bredt i forhold til medietyper (avis, radio og tv) og i forhold til underliggende kriterier for udvælgelse af nyheder (væsentlighed, popularitet og lokalt/regionalt), men der var ikke på forhånd skelet til, om mediet havde en særlig høj profil på politistoffet.

De daglige udgaver af det enkelte medie blev gennemgået og alle historier, der vedrørte politi eller kriminalitet, blev registreret i en database.

Medierne er:

- ◆ **Fyens Stiftstidende:** en regional avis der dækker hele Fyn med lokalredaktioner i Odense, Højfy, Østfy, Midtfy, Nordvestfy, Nordøstfy, Vestfy, Nordfy, Sydvestfy og Sydfy. Avisen bringer politistof fra områder uden for Fyn på avisens indlandsside og ellers under hver enkelt lokalrubrik.

Der blev registeret i alt 254 historier fra Fyens Stiftstidende – heraf var langt de fleste notitser.

- ◆ **Ringkøbing Amts Dagblad:** en lokal/regional avis der udkommer i Ringkøbing Handelsdistrikt og dækker kommunerne Ringkøbing, Holmsland, Ulfborg-Vemb og Videbæk samt dele af Trehøje. Avisen bringer politistof fra resten af

landet på avisens indlandsside og ellers under hver enkelt lokalrubrik samt en afsluttende regionalrubrik for Vestjylland.

Der blev registreret i alt 36 historier fra Ringkøbing Amts Dagblad.

- ◆ **TV2 ØSTJYLLAND:** en regional tv-station der dækker hele Århus amt.

Der blev registreret 13 indslag fra TV2 ØSTJYLLAND.

- ◆ **Ekstra Bladet:** en landsdækkende avis med egen politiredaktion, der redigeres ud fra nyhedsværdier om popularitet - "det som alle snakker om".

Der blev registreret i alt 34 historier fra Ekstra Bladet.

- ◆ **Berlingske Tidende:** en landsdækkende avis, der redigeres ud fra nyhedskriterier om væsentlighed.

Der blev registreret i alt 28 historier fra Berlingske Tidende.

- ◆ **Radioavisen kl. 12.00:** landsdækkende radiostation, der redigeres ud fra væsentlighedskriterier.

Der blev kun registreret 1 indslag fra Radioavisen.

Med 254 historier ud af i alt 366 er artikler fra Fyens Stiftstidende meget dominerende i undersøgelsen. Det kunne være et problem, hvis alle artikler var blevet skrevet af de samme få journalister, hvis brug af politiet som kilde så ville få uforholdsmæssig stor vægt i undersøgelsen. Sådan er det imidlertid ikke. Indsamlingen og formidlingen af politistoffet ligger for størstedelens vedkommende i hænderne på journalister på 10 forskellige lokalredaktioner, og kun den sene aftenrundringning foretages af en journalist på hovedredaktionen.

Rutinepræget interesse for politiet

Flere af de politifolk, der blev interviewet til rapporten, havde en fornemmelse af, at deres betydning som kilde er vokset – en fornemmelse der blandt andet er baseret på, at de får stadig flere opkald fra journalister. Politiets egen forklaring er, at det må hænge sammen med, at politistof oplever en stigende popularitet.

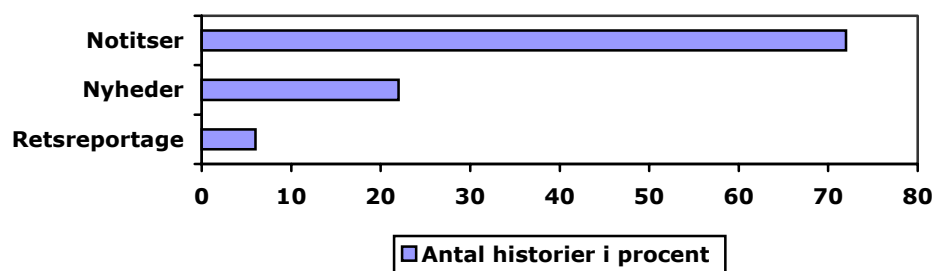
Men faktisk er det daglige antal politihistorier i de undersøgte medier ikke specielt højt. Bortset fra Fyens Stiftstidende ligger gennemsnittet fra mindre end en og op til seks historier på en dag – og heraf er mange små notitser. I Fyens Stiftstidende var det daglige gennemsnit på 36, men det skyldes uden tvivl, at avisen har 10 forskellige lokale redaktioner, der bringer endog meget små notitser på få liner. Med til at bringe tallet op er også den daglige kolonne under Odense-rubrikken med overskriften "Døgnrapporten". Her kan der på en dag være 13-14 notitser om indbrud rundt om i byen, og hver notits er i undersøgelsen blevet registreret for sig.

På den baggrund er det nok mere rimeligt at konkludere, at når politiet oplever en større efterspørgsel på nyt fra deres verden, skyldes det, at der hele tiden kommer

nye medier og programmer på tv til, som gør brug af oplysninger fra politiet. Selv billedugebladet Se og Hør har et fast opslag med politihistorier fra hele landet.

Undersøgelsen peger i stedet på en mere rutinepræget interesse for at gøre brug af politiet som kilde. Det kan blandt andet ses i den måde, som stoffet blev præsenteret på.

For hver artikel eller indslag blev det registreret, om der var tale om en notits, en nyhed eller en retsreportage. En notits blev for avisernes vedkommende defineret som en artikel, der var en spalte eller mindre i bredden. Når artiklen blev mere end en spalte bred, blev den registreret som en nyhed. På tv blev korte noter læst op af studieværten karakteriseret som notitser:

Det viste sig, at politistoffet for størstedelens vedkommende bestod af notitser. Hele 72 procent af alle historier var i notitsform. 22 procent af historierne var præsenterede som nyheder, mens kun seks procent var retsreportager.

I journalistikkens verden er notitser rugbrødsstof. Notitser lægger bunden og kan også bruges til at fylde huller med. Fra et nyhedsmæssigt synspunkt er det sjældent, at der gemmer sig voldsomme nyheder i politiets døgnrapporter. Ofte er det den samme slags historier om indbrud, hærværk og spritkørsel, men sker der noget udover det sædvanlige, bliver det naturligvis taget op til grundigere behandling. Så når pressen bruger politiet som kilde i hverdagen, så er det i første omgang for at sikre sig, at de "opdager" væsentlige nyheder, og i anden omgang for at skaffe stof, som læsere og seere har en generel interesse i at følge med i – også selv om det ikke er det helt store.

Instrumentalitet

Den primære nytte, som politiet har haft af at være kilde i den pågældende uge, var adgangen til at komme med efterlysninger af vidner og tyvekoster og bringe signalementer af eftersøgte personer. Der blev i ugens løb bragt 32 efterlysninger og tre signalement. Flere af dem var i forbindelse med drabet på den 14-årige kurdiske pige, Sonay, men politiet efterlyste også nogle unge der havde været behandlet på et hospital for forgiftning med et bodybuilderpræparat, et stjålet barometer til en værdi af 1,2 millioner kroner, vidner til flere røverier og en motorcykel, der var blevet brugt til indbrud i en virksomhed på Fyn.

På TV2 Østjylland fik Rejseholdet i et større indslag lejlighed til at bruge medierne som en kanal og rose lokalbefolkningen i Hou for at have hjulpet politiet med opklaringen af mordet på en udenlandsk mand, der blev fundet død i Hou Havn. Op mod 200 borgere havde henvendt sig med store og små iagttagelser, og Rejseholdet fik hurtigt opklaret mordet. Kriminalassistent Jens Damgaard fra Rejseholdet var ikke i tvivl om årsagen:

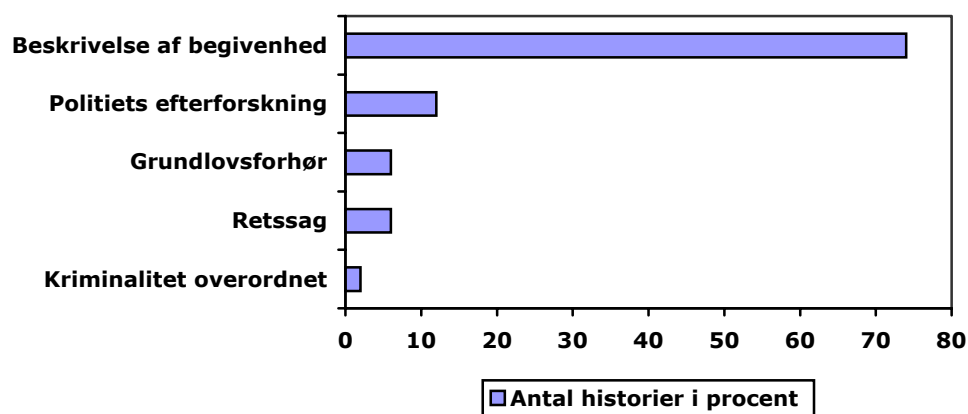
"Vi har fået rigtig mange henvendelser her. Og det tror jeg skyldes, at pressen og Skanderborg Politi meget hurtigt var ude med henvendelser til befolkningen om at henvende sig, hvis de havde gjort iagttagelser i sagen," fortalte han i indslaget i TV2 Østjylland.

Døgnrapportsjournalistik

Det redaktionelle fokus i artiklerne fortalte også noget om kilderelationen, viste det sig. For hver artikel var det blevet noteret, hvor hovedvægten i artiklen lå. Den kunne ligge på

- ◆ **Beskrivelse af en begivenhed**, hvor artiklen eller indslaget genfortalte større eller mindre dele af et begivenhedsforløb som for eksempel anholdelsen af en spritbilist eller udbyttet af et indbrud.
- ◆ **Politiets arbejde med efterforskningen**, hvor artiklen eller indslaget fokuserede på, hvor langt politiet var kommet i efterforskningen af en bestemt sag, og hvad de eventuelt havde fået ud af det.
- ◆ **Grundlovsforhør/varetægtsfængslinger**, hvor artiklen eller indslaget fokuserede på, hvem der var blevet fremstillet i retten og for hvad.
- ◆ **Retssager**, hvor artiklen eller indslaget refererede fra et retsmøde.
- ◆ **Kriminalitet overordnet**, hvor artiklen eller indslaget beskæftigede sig med overordnede spørgsmål om kriminalitet som for eksempel udviklinger indenfor narkokriminalitet.

Tendensen var klar. Hovedvægten i de 366 artikler fordelte sig således:

Tendensen var den samme for alle de undersøgte medier på nær Radioavisens enlige indslag. I Fyens Stiftstidende lå hovedvægten på en beskrivelse af begivenheder i 81 procent af historierne, på Ringkøbing Amts Dagblad var tallet 69 procent, på TV2 Østjylland 62 procent og på Berlingske Tidende 57 procent. Hovedvægten lå også her i Ekstra Bladet, selv om tallet kun var 41 procent.

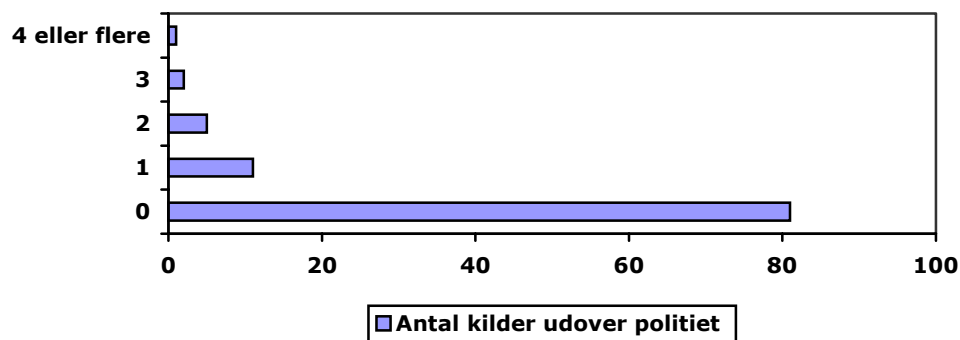
Journalistik om kriminalitet i den pågældende uge bestod altså for en meget stor dels vedkommende af artikler, som refererede politiets gengivelser af, hvordan noget var foregået, mens der blev brugt knap så mange kræfter på at følge op på sagerne gennem efterforskningsfasen og frem til den afsluttende retssag. Det skete kun i særligt udvalgte sager som mord, røverier og påsatte brande.

Tidsmæssigt er beskrivelsen af en begivenhed det første, som offentligheden hører til en sag. Den slags opdager pressen som sagt ved systematisk at holde øje med politiets døgnrapporter, så den primære brug af politiet som kilde i undersøgelsen hang altså sammen med politiets rolle som bestyrere af døgnrapporterne for ordenspolitiet og kriminalpolitiet. En konklusion der bakkes op af det faktum, at op mod halvdelen af artiklerne – 43 procent – handlede om indbrud og anden berigelseskriminalitet. Her redegjorde journalisterne detaljeret for de anmeldelser, som politiet havde modtaget og ført ind i døgnrapporten om tyveri af alt fra cigaretter og en flaske Gammel Dansk til havetraktorer, garageporte og ejendoms-mæglerskilte, men det var som regel også det sidste, læsere og seere hørte til den slags lovovertrædelser.

Politiets stof

På mange medier går den daglige dækning af kriminalstof under navnet politistof. Og set fra et kildeperspektiv kan det udtryk ikke være mere passende.

I undersøgelsen blev det registeret, hvor mange kilder der var på en historie ud over politiet. Og det viste sig at være ret få:

I mere end 80 procent af tilfældene var politiet den eneste kilde på en historie. Det viste sig dog også, at hvis medierne fulgte en sags progression i systemet fra opdagelsen gennem efterforskningen og frem til retssagen, så dukkede der efterhånden flere kilder op. Ved retssager var det for eksempel kun en enkelt af ugens 23 historier, der kun havde politiets oplysninger som kilde. Ellers optrådte både forsvarere, vidner og de tiltalte selv også på rollelisten.

Den skjulte kilde

Men ikke nok med, at politiet i mere end 80 procent af tilfældene var mediernes primære kilde til oplysninger om kriminalitet i Danmark. Politiet fungerede også som en skjult kilde: Ofte fremgik det slet ikke, at journalisten havde hentet sine oplysninger hos politiet. Det kunne den opmærksomme læser eller seer faktisk kun udlede af sammenhængen som i disse to eksempler:

Indbrudsbølge i landejendomme i Skanderborg-området. I de senere dage har der været usædvanlig mange anmeldelser om indbrud, hvor tyve har stjålet let omsættelige ting som B&O udstyr, computere og cd'ere. Indbruddene er sket på afsidesliggende ejendomme, hvor der i dagtimerne ikke har været nogen hjemme.

fuld ordlyd af indslag iTV2 ØSTJYLLAND, torsdag 14. februar 2002

Sommerhus ribbet for tungt indbo

Mindst to tyveknægte må have været involveret i et indbrud i et sommerhus i Munkekrogen ved Bogensø på Hindsholm. For tyvene formåede at slæbe af sted med tungt inventar i form af en Morsø brændovn, en vaskemaskine og et køle/fryseskab.

Indbruddet er blevet begået mellem den 15. januar og den forgangne weekend, hvor ejeren opdagede indbruddet.

Fyens Stiftstidende, Nordøstfyn, tirsdag 12. februar 2002

I begge tilfælde har journalisten brugt politiet som *skjult kilde*. Det er i hvert fald vanskeligt at forestille sig, at journalister ville acceptere og viderebringe informationer om indbrud som ovenstående, medmindre oplysningerne stammede fra politiet. Sommerhusejeren på Hindsholm fra eksemplet ovenfor kunne godt selv have ringet til Fyens Stiftstidende og fortalt om de bomstærke indbrudstyre, men det ville der næppe være kommet en notits ud af. I modsætning til politiet har sommerhusejeren nemlig ikke den status som kilde, der kommer af at være den samfundsinstitution, som officielt registrerer overtrædelser af loven.

Brugen af politiet som skjult kilde var ret udbredt. Under registreringen af artiklerne blev det noteret, hvem der udtalte sig hos politiet. Det kunne være anklageren, kriminalpolitiet med navn eller uden navn, ordenspolitiet med eller uden navn og endelig var der oprettet en kategori til artikler, hvor man ikke kunne udlede af teksten, hvem eller i det hele taget om journalisten havde talt med nogen hos politiet.

Det viste sig noget overraskende, at den sidste gruppe var den største. 143 af de i alt 366 artikler – eller 39 procent - havde ikke nogen klar angivelse af, at oplysningerne var indhentet hos politiet. Andre 67 historier var skrevet på en sådan måde, at journalisten beskrev politiets handlinger eller oplevelser uden på nogen måde at referere til, at historien var baseret på en forudgående dialog mellem journalisten og et medlem af politi-etaten. Det sker for eksempel i denne notits fra Ringkøbing Amts Dagblad:

Butikstyv

RINGKØBING: En 26-årig mand fra Dronningmølle på Sjælland blev fredag eftermiddag snuppet for butikstyveri i Kwickly i Ringkøbing. Den 26-årige listede en discman ned i lommen, men blev opdaget, hvorefter politiet blev tilkaldt. Sjællænderen kan nu imødesee en bøde for bataljen i det vestjyske.

Ringkøbing Amts Dagblad, mandag 11. februar 2002

Baseret på teksten alene kan det være svært at se, hvem kilden er. Sandsynligheden taler for, at det er politiet, men sådan som historien er skrevet, virker det som om, journalisten selv har overværet optrinnet i Kwickly.

Det store antal politihistorier uden klar kildeangivelse tyder på et forhold mellem politi og journalister præget af tillid og autoritetstro. Journalisterne stoler så meget på, at politiets oplysninger er rigtige, at de ikke engang tager den

forholdsregel, som ses i mange andre former for journalistik, nemlig at citere folk med navn, så udtalelsernes sandhedsværdi falder tilbage på personen selv og ikke på journalisten, hvis han eller hun ellers har citeret korrekt.

Blind tillid

Journalister gør altså rutinemæssigt politiets oplysninger til sine egne og fremstiller dem som fakta. Grænsen mellem politiet og journalisten sløres til et punkt, hvor det er umuligt at afgøre, hvis stemme der høres. Det må siges at være et problem for en profession, hvis medlemmer ønsker at fremstå som uafhængige og som nogle, der i andre sammenhænge og på samfundets vegne fører kontrol med, hvordan politiet varetager sine opgaver.

Det er vanskeligt at komme i tanker om andre kilder, der nyder samme status som politiet gør her. Tilliden til politiets oplysninger virker i nogle tilfælde helt blind, hvilket kan få betydelige konsekvenser for mediets egen troværdighed.

Søndag 17. februar 2002 slog TV2 Østjylland for eksempel fast, at en ung kvinde var blevet voldtaget i den lille by Hadsten:

En 24-årig kvinde blev i nat voldtaget i Hadsten. Kvinden havde netop forladt en natrestaurant, da hun følte sig forfulgt af tre unge mænd. Hun blev bange og løb ind ad en skovsti ved Håndværkerskolen, hvor hun kort tid efter blev voldtaget af mindst en af mændene, der af kvinden beskrives som danske.

fuld ordlyd af indslag i TV 2 Østjylland, søndag 17. februar 2002

Så der løber altså voldtægtsforbrydere rundt i Hadsten! Eller gjorde der? Dagen efter kunne TV2 Østjylland fortælle følgende:

En 24-årig kvinde fra Hadsten har anmeldt en falsk voldtægt. Kvinden havde været i byen lørdag aften, her mødte hun en mand, som hun overnattede hos. Da hun vendte hjem til sin kæreste, opfandt hun forklaringen om, at hun var blevet forfulgt og voldtaget af tre mænd. Det kom frem, da politiet i morges afhørte kvinden på ny, og hun er nu sigtet for falsk anmeldelse.

fuld ordlyd af indslag i TV2 Østjylland, mandag 18. februar 2002

TV2 Østjylland kan naturligvis ikke klandres for, at kvinden anmelder en falsk voldtægt. Men om mandagen bliver det til et problem for stationens troværdighed, at politiet var skjult som kilde i søndagens indslag. Ud af de to indslag får seerne ikke en fornemmelse af, at begivenhederne har udviklet sig set fra politiets synspunkt. De kan derimod konstatere, at det som TV2 Østjylland præsenterede som fakta om søndagen, tilsyneladende ikke holdt, da politiet blev spurgt om mandagen. Fra et journalistisk synspunkt ville det derfor have øget stationens troværdighed væsentligt, hvis der havde været en lidt større distance til oplysningerne i det første indslag - for eksempel med en anden indledning: "Kriminalpolitiet i Randers efterforsker i øjeblikket en voldtægt i Hadsten. En 24-årig kvinde..." Det ville have været sandt, hvorimod det indslag, der rent faktisk blev bragt søndag aften, viste sig ikke at være det.

Flere slags relationer

Skal man sammenfatte det indtryk af politiets rolle som kilde for journalister, der fremkom ved at studere artikler og indslag i seks nyhedsmedier i en tilfældig uge i

februar 2002, så fungerer politiet i den første indledende fase af en given sag som en rutinekilde, hvor journalister har en tendens til at betragte politiets oplysninger som problemløse fakta. Tendensen til at skjule politiet som kilde tyder på, at journalisterne mente, at tingene stort set forholdt sig, som politiet sagde.

Kun hvis sagen fra et journalistisk synspunkt var interessant nok til at udvide dækningen, blev brugen af politiet som kilde anderledes. Når det gjaldt politiets arbejde med efterforskningen, blev kriminalpolitiet for eksempel citeret med navn i 70 procent af de undersøgte artikler og indslag. Nu drejede det sig ikke længere om "fakta", men om hvordan politiet reagerede på og vurderede disse fakta i en opklaringsproces. Ved vurderinger og beskrivelser af udviklinger i en sag, er det kotyme for journalister at bringe navnet på den person, der udtaler sig, og det skete også i forbindelse med politistoffet i undersøgelsen.

Valgte journalister at dække sagen, når den kom i retten, skete der noget helt tredje. Her trådte journalisten ofte i karakter som fortæller, der selvfølgelig trak på de oplysninger, som politiet havde givet retten, men som også sørgede for at nævne, hvordan de øvrige parter så på sagen. Politiets kildedominans blev brudt, og det viste sig da også i flere tilfælde, at dommeren ikke var enig med politiet om, hvorvidt der var blevet begået noget ulovligt. Retssager giver journalister mulighed for at se politiet efter i kortene, og når pressen ideologisk set ønsker at fremstå som kontrollanter af magthaverne, så kan det undre, at kun seks procent af de undersøgte indslag var retsreportager.

Problemløse fakta?

Fra et journalistisk synspunkt er der et grundlæggende problem ved at bruge politiet som skjult kilde - også i de tilfælde hvor politiets oplysninger er faktisk korrekte.

En del af den merværdi, som journalistikken tilfører informationsformidlingen i samfundet, er en kritisk distance til kilderne, der skal bruges til at perspektivere det, som ellers nemt kunne blive til reklame eller propaganda. Når journalister skjuler

PRESSEN FULGTE POLITET I PLEJEBOSAG

20. oktober 1997 kl. 10.50 blev plejehjemsassistent Dorte Gramkow anholdt og sigtet for at have ydet aktiv dødshjælp til 22 beboere på plejehjemmet Plejebo i Saxogade på Vesterbro. Det blev starten på en veritabel heksejagt i de danske medier, der beredvilligt lagde spalteplass til politiets dagsorden. Rubrikker som "D for død", "Massetrab", "En galning har frit spil", "De døde på tredje sal" og "Hun er skyldig" prægede avisernes forsider. To år senere - 29. oktober 1999 - frafaldt statsadvokaten alle anklager mod Dorte Gramkow. Flere jurister har været rystede over pressens behandling af sagen.

Professor i procesret, Eva Smith, langede hårdt ud efter pressen i en artikel i Jyllands-Posten 22. december 1998: "Tænk hvis pressen allerede efter det første retsmøde, da dommerne løslod hende, havde stillet spørgsmål til, hvor god en sag politiet havde. Så var billedet blevet et helt andet. Men det var der ingen, der ønskede. I stedet kørte pressen løs med, at dommeren da ikke måtte være rigtig klog, når han kunne sætte hende på fri fod."

Også advokat Mette Lauritzen, der blev beskikket forsvarer for Dorte Gramkow med få timers varsel, husker tilbage på grundlovsforhøret med gru: "Det var meget, meget heftigt. Jeg har aldrig oplevet noget lignende. Jeg råbte på et tidspunkt ud over pressen: "Kan I dog ikke besinde jer!" Pressen åd fuldstændig ukritisk politiets vurdering. Det gælder også den såkaldt kritiske presse, de store morgenaviser. Jeg mindes ikke, at et eneste medie afgørende gik den anden vej", fortalte hun i Journalisten nr. 18/1999.

"Journalisterne kunne have spurgt til politiets materiale. Ingen anede jo for eksempel, hvad de gamle var døde af. De havde fået Ketogan, og stads-lægen mente -mente! - det var dødsårsagen. Men ingen vidste eller ved jo, hvor meget Ketogan de fik. Og når man ikke ved, hvad folk er døde af, kan man altså heller ikke fastslå, at der er tale om drab. Det gælder også journalister", fastslår Mette Lauritzen i Journalisten.

Tre dage efter grundlovsforhøret blev Dorte Gramkow varetægtsfængslet af Østre Landsret og først løsladt igen 23. december. Lidt efter lidt smuldrede anklagerne mod hende, og 29. oktober offentliggjorde statsadvokat Karsten Hjort, at der ikke blev rejst nogen form for tiltale mod Dorte Gramkow.

politiet som kilde, så er de i fuld gang med at save den gren over, de selv sidder på - både ideo-logisk og praktisk. Forbrugerne forventer ikke, at journalister deler politiets syn på verden.

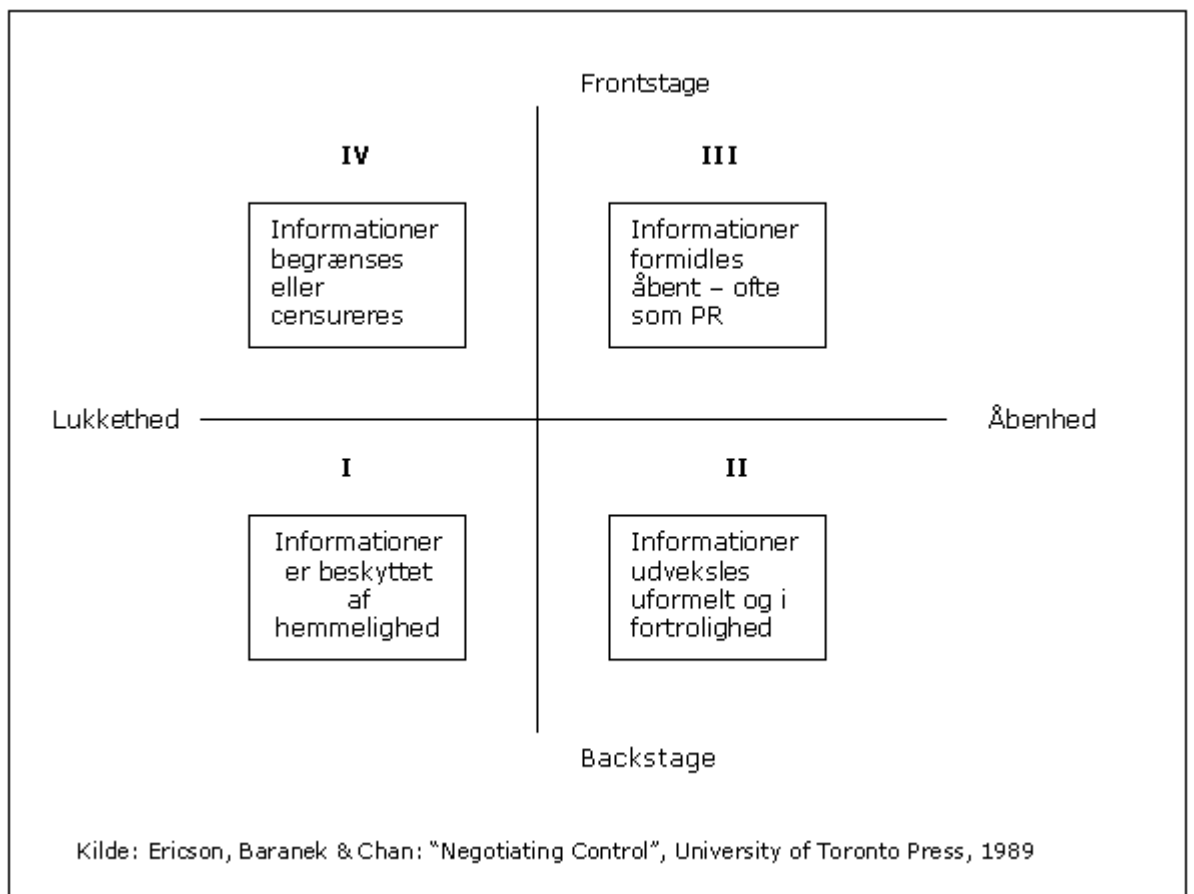
Journalister kan være tvunget til at stole på de oplysninger, de modtager fra politiet, fordi der ofte ingen praktisk mulighed er for at tjekke dem. Den måde der så kan udøves kildekritik på er at nævne, at oplysningerne stammer fra politiet. Det vil også antyde, at journalister er bevidste om deres egen placering i frembringelsen af oplysninger, hvor politiet ikke leverer problemløse fakta, men informationer der er blevet fortalt til dem, og som så igen er blevet fortalt videre til medierne, der så fortæller det til sine brugere.

De foregående kapitler har vist, at politiet kan være sofistikerede og professionelle brugere af offentligheden gennem medierne. Desværre tyder undersøgelsen af mediernes indhold i en uge i februar 2002 på, at medierne ikke altid er tilsvarende professionelle i deres kilderelation med politiet.

KONKLUSIONER

De foregående sider har beskrevet, hvordan centrale aktører i politiet ser på politiets samarbejde med pressen, og hvordan politiet organiserer sig selv som kilde for medierne.

I forhold til den model for relationer mellem politi og presse, der blev præsenteret i indledningen, kan der drages flere konklusioner.

Hovedvægten ligger ikke overraskende i frontstage-delen af modellen, hvor den enkelte politimand m/k skal kunne fungere på tværs af felterne III og IV. Dansk politi *har* igangsat felt III arbejde af PR-karakter, men det er endnu ikke særligt dominerende. For eksempel har 17 ud af de 54 danske politikredse oprettet egne hjemmesider. Ikke to hjemmesider er ens, men mange af dem rummer generel information om politikredsen, nyheder, pressemeddelelser og sommetider også en døgnrapport. Disse hjemmesider kan naturligvis konsulteres af journalister, men er primært et forsøg fra politiets side på at henvende sig direkte til befolkningen.

I modsætning til forholdene i Canada så ønsker dansk politi ikke, at der skubbes en talsmand eller en pressemedarbejder ind imellem journalisterne og politiet. Kilderollen er i stedet båret af en ide om direkte adgang til den, der har kompetencen og den relevante viden til at kunne fortælle om politiets arbejde med

bestemte sager. Idealet er, at mange politifolk bliver i stand til løbende at kunne vurdere fordele og ulemper ved offentliggørelse af informationer i en sag, og at de er i stand til at gøre brug af de forskellige former for instrumentalitet, som offentlighed gennem medierne tilbyder politiet.

Udgangspunktet er, at politiet skal være så åbne som muligt, men politiet lægger heller ikke skjul på, at der er grænser for, hvad de kan og vil fortælle offentligheden gennem medierne. Det kan være begrænsninger dikteret af lovgivningen (se temaet om politi på www.cfje.dk/mediejura) eller begrænsninger, som skyldes politiets egne ønsker om at beskytte en efterforskning eller taktiske koncepter. I den afvejning vil der altid være et stort potentiale for konflikter og uenigheder med journalister, som kan have en anden opfattelse af hvad, hvornår og hvor meget der skal offentliggøres. Det forhold rykker professionaliseringen af politiets kilderolle ikke afgørende ved, men de interviewede demonstrerede dog også en ret stor bevidsthed om, at "ingen kommentarer" er en dårlig løsning at gribe til i en situation, hvor politiet føler, at de ikke kan svare på alle pressens spørgsmål her og nu.

Indenfor de seneste år har dansk politi i stigende grad også lukket pressen ind i backstage-området og på lokalt aftalte betingelser ladet journalister skildre politiets daglige arbejde i korte tv-indslag,

dokumentarprogrammer og docu-soaps. Men set fra både politiets og Justitsministeriets synspunkt har det været en problematisk praksis af flere grunde: Politifolk klager over, at de ikke vil være skuespillere, og politiet er bekymrede for, om medierne kan komme til at afsløre for meget om den måde, de arbejder på i konkrete situationer. Det største problem er imidlertid, at når medierne følger med politiet på arbejde, så bliver de mennesker, politiet kommer i kontakt med, også eksponeret i medierne – og det har vist sig, at i nogle tilfælde har ikke alle været i stand til at håndtere konsekvenserne af at sige ja til at medvirke.

DU HAR DET IKKE FRA MIG, MEN...

Af indlysende grunde er det meget vanskeligt at finde ud af, hvor mange informationer journalister henter ved politiet gennem fortrolige tip og lækager (felt III) i modellen. Men det sker, som disse eksempler fra PFA-sagen og Plejebo-sagen viser, selv om politiet i hvert fald officielt forsøger at bekæmpe denne form for "offentlighedsstrategi".

PFA:

En sen aften i september 1999 blev advokat John Adamsen ringet op af en journalist fra Jyllands-Posten, der gerne ville have en kommentar i forbindelse med en kommende tiltale for advokatsjusk i forbindelse med PFA-sagen. Advokaten var ikke selv klar over tiltalen, der dagen efter var nævnt i både Jyllands-Posten og Berlingske Tidende. Sagen fik ham til at klage til statsadvokaten, som efterfølgende ville nærlæse en liste over telefonsamtaler fra Politigården for at finde lækken – en metode som Dansk Journalistforbund mente var "stærkt kritisabel".

Et par uger efter kunne Børsen bringe anklager Merete Vestergaards fortrolige vidneliste mod Kurt Thorsen. Også denne læk indgik i statsadvokatens undersøgelse. Ifølge statsadvokat Karsten Hjort, gennemgik Politiets Rejseafdeling telefonlisterne, men man fandt aldrig ud af, hvem der havde lækket oplysningerne til pressen.

Plejebo:

Da Plejebo-sagen var på sit højeste, førte et tip fra en anonym kilde hos Københavns Politi til følgende overskrift i Ekstra Bladet 2. december 1998: "Efter retslægerådets afgørelse: POLITIET: HUN DRÆBTE 12". Det skulle senere vise sig at blive en dyr oplysning at viderebringe for avisen. I juni 2000 krævede Dorte Gramkow 500.000 kroner i erstatning fra Ekstra Bladet for injurier. Sagen endte med, at Ekstra Bladet blev dømt til at betale 100.000 kroner i erstatning til Dorte Gramkow, og ansvarshavende chefredaktør Bent Falbert skulle betale 20 dagbøder af 2000 kroner, da retten ikke fandt, at Ekstra Bladet kunne føre sandhedsbevis for, at politiet mente at have materiale til at få Dorte Gramkow dømt. Det lykkedes ikke at finde kilden hos politiet. Oplysningerne var fortrolige, da politiet ikke må udtale sig om skyldsspørgsmål, og det er lovstridigt at viderebringe fortrolige oplysninger.

Justitsministeriet arbejder i øjeblikket på retningslinier, der skal gøre politiet tryggere ved at sige ja til den form for journalistik, fordi politiet blandt andet får mulighed for at gennemse mediernes materiale inden offentliggørelsen med det formål at forhindre, at almindelige menneskers rettigheder krænkes. Men den form for professionalisering af kilderelationen kan vise sig at have en høj pris for politiet. Dels kan det i praksis sætte en stopper for journalistiske tæt-på beskrivelser af politiets arbejde, fordi det er tvivlsomt, om redaktionerne vil pantsætte deres redaktionelle frihed hos politiet. Den situation er ikke nødvendigvis til politiets fordel, fordi etaten derved mister en mulighed for gennem medierne at give den danske befolkning et mere nuanceret billede af dansk politis arbejde. Skulle medierne gå med på betingelserne, er det også problematisk for politiet, da befolkningen med rette kan komme i tvivl om, hvor meget af det de ser og hører i medierne om politiet, der forhånd er blevet censureret og for hvad. Det vil bidrage til at så tvivl om politiets generelle troværdighed og motiver.

Demokratisk merværdi i journalistik

Kapitel 2 beskrev bytteforholdet mellem politi og journalister, når det gælder oplysninger i konkrete sager, og diskuterede hvordan bytteforholdet kan svinge i løbet af en sag afhængig af politiets aktuelle behov og journalisters muligheder for at skaffe oplysninger fra anden side.

Men hvem har fat i den lange ende?

Der er ingen tvivl om, at så længe medierne er meget afhængige af politiets oplysninger som indgang til at dække kriminalitet i det danske samfund, så har politiet stor magt i bytteforholdet. Men det er på enkeltsagsniveau. Set i et lidt bredere perspektiv er der tale om et mere jævnbyrdigt forhold, hvor politiet også er afhængige af medierne.

Når politiet kommunikerer til offentligheden igennem medierne i stedet for direkte, tilføres deres oplysninger en vigtig merværdi, som ligger ud over det faktum, at journalistikken præsenterer informationerne på en let tilgængelig og spændende måde og sparer danskerne for at bruge tid på selv at finde frem til informationer på for eksempel internettet.

Journalistisk formidling giver demokratisk status på en måde, som politiet ikke kan annoncere sig til eller opnå med nok så velredigerede hjemmesider. Annoncer og hjemmesider har ikke den kritiske distance til det formidlede stof, som journalistikken ideelt set - om end ikke altid i praksis - står for. Ved at lade sig formidle igennem et kritisk filter kan politiet i praksis demonstrere den gennemsigtighed og vilje til at blive stillet til ansvar for egne handlinger, som er en del af det nye ideal for politiets forhold til offentligheden.

Med sådan et ideal har politiet grundlæggende ikke råd til at lukke for strømmen af informationer til medierne. Forholdet kan kun bære uforklaret tillukkethed i ganske få sager - og ellers står politiet sig bedst ved at fortælle så meget som muligt.

Kapitel 2 beskrev også de forskellige måder, som politiet bevidst bruger offentlighed gennem medierne på. Alle disse former for instrumentalitet er

imidlertid fuldstændig afhængige af at være en del af historier, der tilfredsstillers journalistiske kriterier. Journalister efterlyser generelt ikke folk for politiet, med mindre det sker som led i en større historie. Journalister har heller ikke nogen ambitioner om at pleje politiets image - hvis det sker, så er det en bivirkning ved, at politiet har fungeret som kilde i en bestemt sammenhæng.

Ovenstående giver journalister magt i bytterelationen med politiet, selv om politiet lige som alle andre kilder også har mulighed for at spille på viden om journalistiske nyhedskriterier og arbejdsmetoder for at få et bestemt budskab eller en bestemt form for instrumentalitet i spil i medierne.

Mild form for professionalisering

Journalister er i disse år med rette optaget af, hvad det betyder for journalistikken, når flere og flere kilder får medietræning, laver strategier for offentlighedsarbejde og ansætter informationsmedarbejdere. I rapportens indledning blev spørgsmålet rejst, om journalister generelt har grund til bekymring over netop politiets arbejde med at professionalisere kilderollen.

Taget helt efter pålydende ligger den form for professionalisering af politiets rolle som kilde for medierne, som er beskrevet i denne rapport, i den milde ende af skalaen. Hovedvægten ligger på at åbne en organisation, der før har været lukket. Den taktik, der måtte finde sted i politiets brug af informationer til offentligheden, har – i hvert fald ideelt set – et politifagligt sigte og er ikke et forsøg på at spinne politiet til et bedre image, end de i virkeligheden har. Det ville nok også være en farlig teknik, i og med at politiet er afhængige af en meget høj grad af troværdighed i befolkningen for at kunne få dens opbakning til opgaven med at holde ro og orden og bekæmpe kriminalitet.

Flere af ændringerne må siges at være til gavn for journalister:

For det første handler processen om at gøre åbenhed og servicering af pressen til en tjeneste*pligt* - og på sigt måske endda en form for pligt, som medierne kan klage over, hvis ikke den tages alvorligt nok af enkelte politifolk.

For det andet er der lagt op til et system, hvor journalister generelt får direkte adgang til de politifolk, der har kompetence til at udtale sig om tingene. Det er ikke meningen, der skal skubbes et formidlingsled ind imellem i form af professionelle informationsmedarbejdere eller pr-konsulenter.

For det tredje sigter politiets træningsproces på at gøre de enkelte politifolk selvstændige og trykke i rollen som kilde for medierne.

Professionaliseringsprocessen har også positiv indflydelse på journalisters mulighed for at føre kontrol med politiet. For det første er der en holdning i politiet om, at pressen har en legitim rolle som kontrollant af politiet. Politimester Jørn Bro siger for eksempel:

"Der har været forhold inden for politiet, som i den grad trængte til at komme ud i lyset og blive luftet ud, og hvor der kun er blevet slået hul i diget gennem pressens virksomhed."

For det andet er der blevet en mere professionel tilgang til det at få kritik og en åbenhed om den ide, at politiet rent faktisk kan begå fejl.

Det er dog ikke det samme som at forvente, at politiet fremover helt af sig selv vil lægge alle sine fejltagelser og kritisable forhold åbent frem for pressen. Men i det omfang der kan være grund til kritik af politiets handlinger, så bør journalister nu kunne regne med, at politiet er parate til både at svare og reagere på kritikken i offentligheden.

Professionelle kilder kræver professionelle journalister

Sådan som politiet foreløbigt arbejder med kilderollen, stiller det ikke nogle særlige nye krav til journalister, men det forstærker behovet for, at journalister optræder lige så professionelt som politiet i bestemte sammenhænge.

Først og fremmest er det klart, at journalister må tage et opgør med den tendens til at behandle oplysninger fra politiet som problemløse fakta, der blev dokumenteret i kapitel 5. Selv om politiet er trænet til at producere meget faktuelle rapporter om de lovovertrædelser og hændelser, de behandler på den ene eller den anden måde, så bør journalister ikke forudsætte, at en høj grad af faktualitet i oplysningerne er det samme som objektivitet hos kilden.

Rapporten har vist, at politiet føler sig i sin gode ret til at redigere i det stof, der kommer til mediernes kendskab, og at politiet også er ret sofistikerede brugere af den instrumentalitet, som offentlighed gennem mediernes tilbyder. Politiets ideal for god kildeadfærd handler blandt andet om evnen til at vurdere, hvordan og hvornår information skal formidles.

Og det gør politiet til en klar partskilde, som også bør identificeres som sådan. De beretninger, som journalister modtager fra politiet, beskriver verden set med politiets øjne, hvilket journalister naturligvis

POLITIET VIL HELST FORTÆLLE SELV

Ledende politifolk i Århus var langt fra begejstrede, da andre end de selv fik plads i medierne til at fortælle om forløbet af de dramatiske begivenheder i den såkaldte Tiltsag, hvor to betjente skød og dræbte to formodede rambuktyve i et industrikvarter i Tilst ved Århus kort før nytår 2001. To andre biltyve slap væk og blev efterfølgende eftersøgt af politiet. De valgte at gå til pressen med deres version af handlingsforløbet, inden de efterfølgende ville melde sig selv. Deres historie blev bragt både i Politiken, JP-Århus og i nyhedsudsendelsen på TV2-Østjylland. Den historie var på flere punkter meget forskellig fra den forklaring, som de to betjente var kommet med.

Det faktum, at de to fik spalteplads og sendetid, faldt ikke i god jord hos Århus Politi. Både chefkriminalinspektør Allan Lund og vicepolitimester Villy Sørensen havde gerne set, at politiet havde haft mulighed for at afhøre de to eftersøgte først.

»Det er jo ødelæggende for efterforskningen, at de kan gå ud og melde nogle forklaringer ud, som de kan samstemme. Og at dem der ikke er taget endnu kan høre forklaringerne. En anden ting er retssikkerheden omkring tingene. Altså, min grundholdning er, at hvis retten skal have en ren pande og et rent sind at vurdere det her på, så skal historien serveres første gang i retten. Så skal den ikke have kørt gennem medierne i lang tid, inden den når frem til retten. For på en eller anden måde lader man sig påvirke. Det gør alle«, siger Allan Lund.

Vicepolitimester Villy Sørensen gav udtryk for sin bekymring i Jyllands-Posten 20. januar 2002.

"Jeg respekterer, at journalister skal skaffe nyheder. Der er imidlertid tale om en meget alvorlig sag ikke mindst for de to kolleger i politiet. Jeg mener, at man burde have overvejet at lade være med at bringe interviewet, før politiet havde haft mulighed for at afhøre de to eftersøgte hver for sig. Aviserne har smadret efterforskningen. Det er svært at tro på, at de sigtede, når de har afgivet én fælles forklaring – nedfældet på tryk – vil afvige den senere."

bør signalere til seere, læsere og lyttere. Også i de rutine-mæssige notitser om mindre hændelser.

Den indsigt, som rapporten har givet i politiets forståelse af de forskellige former for instrumentalitet, medierne giver, rejser også nogle udfordringer for journalister. Det behov, politiet har for offentlighed gennem medierne, åbner politiet for pressen, og journalister kan naturligvis appellere til forskellige former for instrumentalitet i forsøget på at få flere oplysninger ud af politiet i bestemte sager. Men hvor langt kan journalister facilitere politiets brug af medier som instrument uden at blive en slags kolla-boratorer, der kan anklages for at gå politiets ærinde?

Der findes ikke noget enkelt svar på det spørgsmål. En del af instrumentaliteten vil være biprodukter af historier, som fungerer fint på journalistiske præmisser, og journalister må også acceptere, at offentlighed betyder noget andet for kilder, end det gør for medierne. For medier er offentlighed et mål i sig selv, mens det for kilder kan have mere eller mindre tilsigtede konsekvenser. Men politiet er måske et særligt tilfælde for journalister. På den ene side er det vigtigt, at journalister har så stor distance til politiet, at de er i stand til at udføre opgaven som samfundets kontrollant af en magtinstitution. På den anden side kan man også argumentere for, at samfundsinteressen i den gode sag – bekæmpelse af kriminalitet og opklaring af enkeltsager – godt kan legitimere en vis grad af journalistisk medvirken i processen – som det for eksempel sker i TV 2's kriminalmagasin, *Station 2*, der hver gang bringer efterlysninger, der har til formål at hjælpe politiet med opklaringen af bestemte sager.

Hvordan kan man forlige disse to modstående samfundshensyn i journalistikken? Interviews med journalister på Ekstra Bladet og Ritzaus Bureaus politiredaktioner viste, at sådanne spørgsmål konstant er til diskussion: Skal man bringe en efterlysning af en røver, selv om det ikke er en specielt interessant historie lige den dag? Hvis politiet efterlyser en rød varebil i en sag, hvordan skal man så vægte det interview med et vidne, som mener, at varebilen var grøn? Og hvad gør man, hvis politiet siger, at offentliggørelse af informationer fra en anden kilde kan ødelægge deres muligheder for at opklare en voldsom forbrydelse?

Navigation i dette minifelt stiller store krav til integriteten hos såvel den enkelte journalist som hele redaktionen og en stor bevidsthed om, hvor redaktionens egne grænser går. Hvilke former for instrumentalitet vil redaktionen deltage i, og hvilke kan kun forekomme som biprodukter ved en produktion på journalistiske præmisser?

En tredje problemstilling handler om politiets dominans som kilde i kriminaljournalistikken. Flere af de interviewede lagde ikke skjul på, at politiet gennem åbenhed kan styre dækningen til en vis grad i og med, at journalisterne så ikke føler det store behov for at lede efter andre kilder. Set fra politiets synspunkt kan sådanne kilder nogle gange forplumre billedet eller efterforskningen, og så er det bedre at lukke mere op for de oplysninger, som politiet selv kontrollerer.

Når politiet generelt bliver mere professionelle i kilderollen, kan man frygte, at den kildedominans, som blev dokumenteret i kapitel 5, bliver endnu større. Når omsætningshastigheden på nyheder stiger, så er det nemmere at bruge den kilde, der har kørt informationsapparatet i stilling og vil sige noget, frem for de kilder der er svære at finde, eller som ikke umiddelbart har nogen interesse i at stå frem.

Politiet har stor indflydelse på den fortælling og det billede af kriminalitet, der er i danske medier, og det er en indflydelse, som er en direkte konsekvens af journalisters kildevalg. Midt i glæden over at politiet som organisation arbejder på at blive bedre til at fortælle om det, de beskæftiger sig med, har journalister også et ansvar for at sikre, at politiets medietrænede stemme ikke er den eneste, der høres i offentligheden, når talen falder på kriminalitet. Den bør udfordres af andre kilder også!

Kilder nævnt i teksten:

Ericson, Richard V., Patricia Baranek og Janet B.L. Chan: "Negotiating Control: A Study of News Sources", University of Toronto Press, 1989

Fishman, Mark: "Manufacturing the News", University of Texas Press, 1980

Høst, Sigurd og Gunnar Bodahl-Johansen: "Kulturforskjell og tilpasning: Journalisters forhold til politi, påtalemyndighet og domstoler", IJ-rapport 4/2001, Institutt for Journalistikk, Norge

Andre kilder af interesse:

Brurås, Svein og Lars Arve Røsland: Prosjekt Hedrum: "Full skjæring" Drapssaken, nyhetsjakten og menneskene bak nyhetene", 2000, Norsk Journalistlag, Oslo, <http://home.hio.no/~sidsel/Hedrum.html>

Rapporten analyserer mediernes dækning af en drabssag i Norge. Undersøgelsen fokuser på pressens arbeidsmetoder og journalisters og fotografers opførsel og fremgangsmåde under dækningen af saken.

Politiets og forsvarernes forhold til mediene under etterforskning av straffesaker, 2001, <http://www.politi.no/publikasjoner/mediapol.shtml>

Indstilling fra et fælles udvalg nedsat af den norske Advokatforening og den norske rigsadvokat om vejledende normer for udtalelser til offentligheden fra politiet og forsvarerne på etterforskningsstadiet